

พฤติกรรมทางการเมือง

๔.๑ พรรคเสรีมนังคศิลา

๔.๑.๑ ก่อนการจัดตั้งรัฐบาล

๔.๑.๑.๑ การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ก่อนการจัดตั้งรัฐบาล พ.ศ.๒๕๐๐)

หลังจากที่พรรคเสรีมนังคศิลาในปี ๒๔๘๘ แล้ง งานสำคัญที่ต่อไปของ คณะผู้บริหารพรรคเสรีมนังคศิลา ก็คือ การเตรียมรับการเลือกตั้ง หลังจากสมาชิกภาพของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงใน พ.ศ.๒๕๐๐ ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งครั้งต่อไปขึ้นในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๐ พรรคเสรีมนังคศิลาได้วางแผนการรณรงค์เลือกตั้งไว้เป็นอย่างดี โดยมี พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ เลขาธิการพรรคเป็นกำลังสำคัญ นอกจากนี้ยังมีนายทหารชั้นผู้ใหญ่อีกหลายคน ซึ่งมีส่วนเป็นผู้ดำเนินการหาเสียงและวางตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค คือ จอมพลผดุง จุฑะวัณ จอมพลอากาศฟื้น รณนภากาศ ฤทธาคนี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พลโทถนอม กิติขจร และพลเอก มังกร พรหมโยธี ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคเสรีมนังคศิลาส่วนใหญ่คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล ซึ่งเคยเป็นสมาชิกคณะกรรมการนิคมอุตสาหกรรมมาก่อนนั่นเอง ซึ่งสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลาที่สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดต่าง ๆ นั้นก็เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงอันเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ประชาชนอยู่แล้ว นอกจากนั้นทางฝ่ายรัฐบาลยังมีพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อให้ความสนับสนุน ๑๐ พรรค เช่น พรรคธรรมาธิปไตย และพรรคราชาธิปไตย^๒ เป็นต้น ซึ่งพรรคเหล่านี้ตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนผู้นำคนใดคนหนึ่งของพรรคเสรีมนังคศิลาโดยเฉพาะ เช่น หัวหน้าพรรค

^๑ "ศุภวิทย์", (นามแฝง) และ นต. เต๋อชวลิต, เมืองไทยในระบอบรัฐสภา (พระนคร: โรงพิมพ์พิมพ์, ๒๕๑๐), หน้า ๑๓๕.

^๒ Ibid., หน้า ๑๓๖.

บรรณาธิปไตย กคือ ร.ค.อ. เปี่ยม บุญโชติ ซึ่งเป็นเลขานุการและคนสนิทของจอมพล ป.พิบูลสงคราม^๓ ถึงขึ้นเพื่อสนับสนุนจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยเฉพาะ ส่วนพรรคชาติประชาธิปไตยนั้น กล่าวกันว่าพรรคนี้ถึงขึ้นมาด้วยความสนับสนุนของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งก็น่าจะมีมูลความจริงอยู่มาก เพราะดูเหมือนจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะนิยมคำว่า "ชาติ" เป็นอย่างมาก คงจะเห็นได้จากในตอนหลังก็ได้ตั้งพรรค "ชาติสังคม" ขึ้นมาอีก จึงนับว่าพรรคเสรีนิยมคิดลาไคว่างแผนในการคัดเลือกและกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างรัดกุม และวางแผนรับมือการเลือกตั้งไว้หลายชั้น จะมีขอบปรองกคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม tacticsใจที่จะเป็นผู้นำทีมผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคในจังหวัดพระนครเอง ขณะเดียวกัน นายทอง อภัยวงศ์ ก็นำทีมพรรคประชาธิปไตยด้วยตนเองเช่นกัน การ tacticsใจของจอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงถือได้ว่าเป็นการ tacticsใจที่ระมัดระวังมากอยู่หลายประการ

ประการแรก ทั้งจอมพล ป.เอง และผู้ร่วมทีมซึ่งได้จกรายชื่อเสียคดลองจองกันว่า พิบูล-เวชยันต์ - บริรักษ์ - ดักพลี - พรหมโยธี - บัญญัติ - สวัสดิ์ - เกร - รัชช นั้น แม้จะเป็นนักการเมืองเก่าแก่ที่มีโชฎฐานาฎในการหาเสียงเลือกตั้ง ตรงข้ามกับทีมพรรคประชาธิปไตยซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการหาเสียงเลือกตั้งเป็นอย่างดี ประการที่สอง การที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม tacticsใจเข้าสมัครเองเป็นการสร้างเครื่องพันนาการให้กับตนเองโดยไม่จำเป็น เพราะถ้าหากจอมพล ป.พิบูลสงคราม และบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลไม่ได้รับเลือกตั้งแล้ว ก็ย่อมหมายความว่าประชาชนไม่สนับสนุนคณะรัฐบาลชุดนี้ ดังนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงตกอยู่ในฐานะที่ "แพ้ไม่ได้" ซึ่ง

^๓ เชาวน์วิทย์ สุคตภา, พรรคการเมือง (พระนคร: สำนักพิมพ์สยามวัฒนา, ๒๕๑๑), หน้า ๑๒๘.

^๔ Ibid., หน้า ๑๓๖.

^๕ "ศุภวิทย์ และ นท. เชื้อขวลิต, op.cit., หน้า ๑๓๖.

^๖ ขจกัณย์ บุรุษพิพัฒน์, การเมืองและพรรคการเมืองของไทย (พระนคร: สำนักพิมพ์ไต้เกียบส์ไทร์, ๒๕๑๑), หน้า ๒๓๘.

ก่อให้เกิดเรื่องยุ่งยากขึ้นในภายหลัง

๘.๑.๑.๒ การรณรงค์หาเสียง

การดำเนินงานเกี่ยวกับการหาเสียงของพรรคเสรีมนังคศิลาในสมัยเลือกตั้ง ๒๕๐๐ นั้น อาจกล่าวได้ว่าไม่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรครั้งใด ๆ ในอดีตเทียบเท่า การใช้เงินคัสต์ กำลังคนกัต หรืออำนาจกัต ได้มีการโฆษณาอย่างกว้างขวาง และเป็นไปอย่างเปิดเผย การดำเนินงานเกี่ยวกับการหาเสียงของพรรคเสรีมนังคศิลาเมื่อคราวเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ ทรงเสียค่าใช้จ่ายไปในการหาเสียงเลือกตั้งประมาณ ๒๐ ล้านบาท พรรคเสรีมนังคศิลาทำการหาเสียงอย่างจริงจังและเข้มแข็ง เพื่อเอาชนะพรรคประชาธิปัตย์คู่แข่งที่สำคัญ

วิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ส่วนใหญ่คงดำเนินไปอย่างที่เคยเป็นมา คือผู้สมัครส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการหาเสียงตามถนนเพื่อเรียกขานให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเลือกตนเป็นการส่วนตัวโดยมิได้โฆษณาถึงนโยบายของพรรคที่ตนสังกัดแต่ประการใด จะมีลักษณะแปลกออกไปจากนี้เพียงสองจังหวัด คือ จังหวัดนครนายก กับจังหวัดพระนคร ที่จังหวัดนครนายกนั้น ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ภริยาของจอมพล ป.พิบูลสงคราม สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคเสรีมนังคศิลา การหาเสียงเลือกตั้งที่จังหวัดนครนายกจึงได้รับความสนับสนุนจากพรรคเสรีมนังคศิลาดีกว่าจังหวัดอื่น ๆ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้มีหนังสือไปยังอธิบดีกรมโยธาเทศบาล ขอให้เร่งทำการลาดยางถนนบางสายที่จังหวัดนครนายก เช่น ถนนสายไปน้ำตกนางรองเป็นการกวนพิเศษ เพราะภริยาของท่านต้องไปพักอยู่ที่น้ำตกนางรองระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง มีการกลั่นแกล้งไม่ยอมให้ผู้มีสมัครอื่น ๆ ปัดโปสเทอร์หาเสียงแข่งขันกับท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม และมีการปัดโปสเทอร์คุกคามคู่แข่งอื่น ๆ ว่าด้ายขันแข่งขันอยู่จะถูก "จัดการ" ทั้งในที่ลับและที่

^๑ Frank C. Darling, Thailand and The United States (Washington D.C.: Public Affairs Press, 1965), p.63.

^๒ "ประจวบ" (นามแฝง), "การเป็นสมาชิกใครจะเป็นผู้แทนพรรคเสมอไป", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๓, วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๕.

๖ ๘
แจ้ง"

แต่จุดศูนย์กลางของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งคราวนั้นอยู่ที่จังหวัดพระนคร ทั้งนี้เพราะ
ว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม นำทีมผู้สมัครซึ่งเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพรรคเสรีมนังคศิลาต่าง ๆ รวม
๕ คน เขาแรงขันนทวยตนเอง โดยมีนายควง อภัยวงศ์ นำทีมพรรคประชาธิปัตย์เป็นคู่แข่งสำคัญ และ
เนื่องจากเป็นเขตเลือกตั้งที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม หัวหน้าพรรคสมัครรับเลือกตั้งนทวยตนเอง และ
จอมพล ป. ก็มีฐานะที่ "แพ้ไม่ได" กังที่โกลถาวมาแลว กังนั้นพรรคเสรีมนังคศิลาจึงทวยเหตุความสน
ใจส่วนใหญ่กับการหาเสียงเลือกตั้งในจังหวัดพระนครอย่างเต็มที่ แต่เป็นที่มาเสียใจว่าความพยายาม
ต่าง ๆ ที่พรรคเสรีมนังคศิลาทวยเหตุไปนั้นมักจะผิดพลาดจึทวยในการหาเสียงเสียเป็นส่วนใหญ่

ก. พรรคเสรีมนังคศิลา ไร่วิธีการหาเสียงแบบทวยเหตุอย่างไมเสียคายนทวยทรัพย์ เช่น เวลา
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปหาเสียงเลือกตั้ง มีผู้สนใจไปฟังนทวย เจ้าหน้าทวยพรรคเสรีมนังคศิลาทวยไป
จางกรรมกรสามล่อใหม่ฟังก่าปราศรัยในอู่ทวยราคาจาง ๑๐ บาททวยคน หรือจัดรถเมล์ออกทวยระเวรรับ
ผู้สนใจมาฟังก่าปราศรัยโดยไมทวยเสียค่าโดยสารถ ๑๐ ไมซึคไฟ ฉ่าใช้คหน้าของพรรคเสรีมนังคศิลา
นั้นแจกกันไมอื่น ท่าป่ายไรชนทวยหาเสียงอย่างวิจิตรพิศาวรลงทวยมากมาย นอกจากนั้นยังมีทวยปรา
ศรัยแสดงทวยทางโทรทวยศึคอีกทวย ๑๒ ซึ่งเป็นการทวยทวยรอนทวยอย่างมากมาย โดยนอกจากจะไครับผล
ไมคูนค่าแลว ยังเป็นโอกาสให้ล่อมวลดรณทวยคจนพรรคทวยค่านถื่อเป็นข้อใจทวยว่าพรรคเสรีมนังคศิลา

^๘ "นายร่าคาญ" (นามแฝง), "จกทวยเหตุของ "นายร่าคาญ", " สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์,
ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๘, วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๐๐, หน้า ๓๘.

^{๑๐} "ประจวบ" (นามแฝง), "ฟังกวยทวย กูทวยทวย ทวยอย่างไรปาก", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์,
ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๕, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๕.

^{๑๑} "สุภวิทย์" และ นต เชื้อชาวลิต, op.cit., หน้า ๑๓๗.

^{๑๒} ศกฤทธิ ปราโมช, น.ร.ว., "ลางแพทวยของรัฐบาล", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่สาม
ฉบับที่ ๓๘, วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๕.

ไม่รู้จักประชาชน กฎกประชาชน และยั้งทั้งข้อสงสัยต่อไปอีกกว่าพรรคเสรีม้งคึกคักไปร่ำรวมมาจากไหนจึงมีทุนรอนมากมายขนาดนั้น

ข. พรรคเสรีม้งคึกคัก ใช้วิธีการหาเสียงเป็นแบบราชการเกินไป เขาไม่ถึงจิตใจประชาชน เช่น จอมพล ป. พิบูลสงคราม และท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม เดินทางไปหาเสียงที่จังหวัดนครนายก เดินทางไปอย่างเป็นทางการ มีหมายกำหนดการ ปล่อยให้ข้าราชการจัดประชาชนมาคอยฟังและให้คอยบอกขงคอนรับแบบผู้มีบุญวาสนา หรือ พล. ต. อ. เฒ่า ศรียามนท์ เจริญราชการ พอคว่า และประชาชน ผู้มีเกียรติไปร่วมงานรื่นเริงขึ้นปีใหม่ที่บ้าน แล้วจัดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจังหวัดพระนครปราศรัยหาเสียง แล้วจึงขอร้องใหญ่ที่ไปรวมในงานช่วยสนับสนุนโดยการลงคะแนนเลือกพรรคเสรีม้งคึกคัก อันเป็นการเรียกผู้ออกเสียงบางกลุ่มไปฟังการหาเสียง ซึ่งไม่ใช่ทางที่จะเข้าถึงประชาชนได้^{๑๓}

นอกจากนั้น วิธีการหาเสียงของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ถูกหิมยังมีลักษณะแตกต่างไปกว่าการหาเสียงของผู้สมัครพรรคอื่น ๆ โดยมักไปหาเสียงในโอกาสที่มีการชุมนุมประชาชนขณะมีงานหรือพิธีการทางศาสนา และไปรวมในงานนั้นในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหัวหน้าฝ่ายบริหารแทบทั้งสิ้น หากเป็นการออกไปเยี่ยมเยียนพบปะราษฎรตามวิธีการหาเสียงของผู้ปรารถนาจะเสนอตัวเข้ามารับใช้ประชาชนเช่นเดียวกับผู้สมัครในนามพรรคการเมืองอื่น ๆ ไม่^{๑๔}

ค. เมื่อถูกพรรคฝ่ายค้านโจมตีคำหิความผิดพลาดทาง ๆ ของการบริหารงานของรัฐบาลพรรคเสรีม้งคึกคักก็จำเป็นต้องแก้ตัว แก่พรรคเสรีม้งคึกคักถือเอาการโอ้อวดเป็นการแก้ตัวโดยการยกเอาผลงานทาง ๆ ที่รัฐบาลได้ทำไปตามหน้าหนังสือโฆษณาหาเสียง ซึ่งทำให้ผู้ฟังบังเกิดความไม่พอใจ เพราะถือว่าการนำเงินจากภาษีอากรของประชาชนมาพัฒนาประเทศนั้นเป็นหน้าที่ของ

^{๑๓} Ibid., หน้า ๘.

^{๑๔} "ประจวบ" (นามแฝง), "ความคิดอย่างมีประโยชน์หลายทาง", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๓, วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๕.

รัฐบาลอยู่แล้ว การหาเสียงเช่นนี้จึงถูกพรรคฝ่ายค้านและสื่อมวลชนโจมตีอย่างรุนแรง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นักหนังสือพิมพ์คนสำคัญถึงกับวิจารณ์ว่า "...การปิดป้ายโฆษณาตลาดเด็กพระนครพระคู่ออกกับข่าวบานว่าใครสร้างถนนหนทางโดยเอาเงินชาวบ้านเอองไปใช้จ่ายนั้น เป็นการโฆษณาอย่างหนักหน่วงที่สุด ไม่น่าจะอภิสิทธิ์กันใด..."^{๑๕}

ง. พรรคเสรีมนังคศิลาใช้อันธพาลเป็นเครื่องมือในการหาเสียงเลือกตั้ง และก่อกวนการหาเสียงของพรรคฝ่ายค้าน โดยก่อนการเลือกตั้ง พล.ท.อ. เภา ศรียานนท์ เดชชาติการพรรคเสรีมนังคศิลา และอธิบดีกรมตำรวจ ได้ไปรวมชุมนุมเลี้ยงอาหารและกล่าวปราศรัยขอความร่วมมือจากเหล่าอันธพาลทั่วจังหวัดพระนคร ให้ร่วมมือกับพรรคเสรีมนังคศิลาในการเลือกตั้ง ณ บ้าน พ.ท.ท. เข้าว ธนะสุกาญจน์^{๑๖} และเมื่อถูกหนังสือพิมพ์ถามว่าเหตุใด พล.ท.อ. เภา ศรียานนท์ จึงไปบุกคดอันธพาลเป็นเครื่องมือในการหาเสียงเลือกตั้งให้แก่พรรคเสรีมนังคศิลา พล.ท.อ. เภา ศรียานนท์ กลับแถลงว่า พรรคของตนสนับสนุนนักเลงโต เพราะนักเลงโตเป็นคนดี มีผู้นับหน้าถือตามาก^{๑๗} เมื่อพรรคประชาธิปไตยออกทำการหาเสียง ก็ปรากฏว่ามักจะถูกก่อกวนโดยอันธพาลเสมอ ๆ เช่น เขาไปส่งเสียงก่อกวนขณะหัวหน้าพรรคประชาธิปไตยกำลังปราศรัยหาเสียง^{๑๘} แม้กระทั่งเมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม ออกปราศรัยหาเสียงเอง และเมื่อผู้ส่งเสียงจู่โจมขึ้นซักถามท่านองไม่เห็นด้วยก็

^{๑๕} คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., "ต่างแพ้วของรัฐบาล", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๘, วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๕.

^{๑๖} สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔๓, วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๐๐, หน้า ๕.

^{๑๗} คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., "ความรู้จากการโฆษณา", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๕, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๕.

^{๑๘} "การหาเสียงถึงจะออกโรงใหม่ได้ผลก็เกินคาด", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๘, วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๕.

ปรากฏว่าผู้จัดทำคนนั้นถูกกลุ่มอันธพาลกลุ่มรุมทำร้ายร่างกายก่อกวนจอมพล ป. พิบูลสงคราม ^{๑๘}เอง การใช้อันธพาลเป็นเครื่องมือจึงสร้างความเดือดร้อนให้ไม่เพียงแต่พรรคฝ่ายตรงกันข้ามเท่านั้น แต่ ยังทำให้ประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นเจ้าของคะแนนเสียงได้รับความเดือดร้อน และยังทวีความรังเกียจใน พรรคเสรีมนังคศิลายิ่งขึ้นอีกด้วย

๑. พระราชบัญญัติเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๒๕ บัญญัติห้ามมิให้บรรดาข้าราชการประจำ นายกเทศมนตรี เทศมนตรี พนักงานเทศบาล หรือพนักงานสุขาภิบาล ใช้อำนาจในตำแหน่ง หน้าที่โดยชอบ ควบคุมหมายกระทำโดยการอื่นเป็นการอุปการะ หรือเป็นโทษแก่การเลือกตั้งของผู้ สัมพันธ์เลือกตั้ง ^{๒๐} ปรากฏว่าก่อนการเลือกตั้งได้มีการออกหมายเรียกข้าราชการประจำบางคน ใช้อำนาจหน้าที่ของ ตนช่วยพรรคเสรีมนังคศิลาหาเสียงทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่น จอมพลอากาศพื้น รณอากาศ ฤทธาคณี ผู้บัญชาการทหารอากาศ แนะนำทหารอากาศในวันกระทำสัตย์ปฏิญาณว่า ให้ทหารอากาศไป ออกเสียงเลือกตั้ง โดยให้เลือกพรรคที่หาความเจริญก้าวหน้าแก่ชาติบ้านเมืองมากที่สุด เช่น การ สร้างถนนหนทาง การบำรุงการศึกษา ฯลฯ และยังมีข้อสงสัยให้สอบถามผู้บังคับบัญชาให้แจ่มแจ้ง ซึ่งก็เท่ากับแนะนำให้ทหารเลือกพรรคเสรีมนังคศิลาตนเอง

พระยารามราชภักดิ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ทำการปราศรัยหาคะแนนเสียงนิยมให้แก่ พรรคเสรีมนังคศิลาอย่างเปิดเผย จนถูกฟ้องร้องที่ศาลจังหวัดนครสวรรค์

พลเอกมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กับนายกเทศมนตรีนครกรุง เทพ ใช้อำนาจสั่งให้โรงเรียนต่าง ๆ หยุดทำการสอนเพื่อเกณฑ์ครูและนักเรียนมาฟังคน และคณะ

^{๑๘} "ประจวบ" (นามแฝง), "ฟังด้วยหู กูด้วยตา เกอयीไรปาก", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๕, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๕.

^{๒๐} สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๐๐, หน้า ๒๕.

^{๒๑} "ทหารอากาศไทยกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๕, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๓.

พรรคเสรีมนังคศิลาปรากรัยหาเสียง นอกจากนั้น พลเอกมังกร พรหมโยธี ยังได้สั่งให้พนักงานเทศ
 มาตรนครกรุงเทพเก็บแผนป้ายโฆษณาหาเสียง เล็กคังของผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนเสีย ^{๒๒} การไร้อ
 อำนาจหน้าที่ในทางมีกรอบเพื่อช่วยพรรคของตน แทนที่จะทำให้โคคะแนมเสียงเพิ่มขึ้น กลับเท่ากับ
 เป็นการวิกรอนคะแนมเสียงตนเอง และเพิ่มคะแนมเสียงให้กับฝ่ายค้านไปโดยปริยาย

สรุปแล้ว ในการรณรงค์หาเสียงสำหรับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้น แม้ว่าพรรค
 เสรีมนังคศิลาจะพยายามทุ่มเทพลังความสามารถทุกอย่าง เพื่อเรียกความนิยมจากผู้ออกเสียงเลือกตั้ง
 แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าพรรคเสรีมนังคศิลาได้ใช้วิธีการหาเสียงที่ไม่ถูกต้องและผิดหลักจิตวิทยาเป็น
 อย่างยิ่ง ดังนั้นแทนที่การหาเสียงจะเป็นผลดีก็กลับส่งผลร้ายให้กับพรรคเสรีมนังคศิลาเอง จนต้อง
 พยายามใช้ข้อเท็จจริงและอนุสาวรีย์ทุกวิถีทางเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งในพระนคร ทำให้การเลือกตั้งครั้งนี้
 ได้ชื่อว่า "การเลือกตั้งที่ไม่เรียบร้อย" ไป

๔.๑.๑.๔ การเลือกตั้ง ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐

การเลือกตั้งซึ่งจัดขึ้นในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้น จัดได้
 ว่าเป็นการเลือกตั้งที่วุ่นวายที่สุด และเขตเลือกตั้งที่วุ่นวายที่สุดก็คือจังหวัดพระนคร ถึงกับมีผู้กล่าวว่า
 ความทุจริตในการเลือกตั้งครั้งนี้ขณะประวัติกวณในคานทุจริตคดโกงยิ่งกว่าการเลือกตั้งทุกคราวที่
 เคยมีมาใน ^{๒๓}เมืองไทย โดยสาเหตุของความทุจริตนั้นได้เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้ง เมื่อผู้มีสิทธิ
 ออกเสียงไปตรวจบัญชีรายชื่อที่อำเภอก็โคหมว่าการทำงานบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยทั่วๆ
 ไปทุกอำเภอ และโดยเฉพาะอำเภอคูสีกเข้ไปด้วยความบกพร่องจนผิดปกติวิสัยที่จะเชื่อได้ว่าเป็น
 ความบกพร่องธรรมดา เช่น ปราบกฐนคนตายแล้วในบัญชี เปลี่ยนแปลงรายชื่อเป็นหญิง เพิ่มเชิงชื่อ
 เอาเองให้อยู่ในบัญชีบ้านหนึ่ง ลบชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงจนถึงกับหายไปทั้งหมดบ้านก็มี บางแห่งทำ

^{๒๒} สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๐๐, หน้า ๓๖.

^{๒๓} "ปลาทอง" (นามแฝง), "บันทึกของชาวกรุงเทพ", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓
 ฉบับที่ ๓๘, วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๐๐, หน้า ๑๖.

บัญญัติเสร็จแต่ไม่มีคประกาศให้ประชาชนดู^{๒๔}

ก่อนการเลือกตั้งไม่นานนัก พันโท ม.ร.ว. นำเพชร เกษมสันต์ หัวหน้าพรรคชาติประชาธิปไตย ไต่ถามกับคุณแทนหนึ่งสื่อพิมพ์ว่า การเลือกตั้งที่จะขึ้นในมิถุนายนนี้ เพราะได้สมัครมาว่ามิพรรคการเมืองบางพรรคเตรียมการทุจริตไว้แล้ว โดยทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้เป็น ๒ ชุด ๆ หนึ่งสำหรับให้ประชาชนตรวจสอบเวลาผ่านไปสิทธิออกเสียง อีกชุดหนึ่งเตรียมไว้ใช้เมื่อเวลาจวนจะหมดเวลาลงคะแนนก็คอยลกรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงไว้ ถ้าผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิก็ลกรายชื่อเสีย และให้พรรคพลรมไปใช้สิทธิในนามของผู้อื่นแทน เพราะเชื่อว่าถึงอย่างไรก็จะมีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงกันไม่ครบถ้วนทุกคน และพลรมเหล่านี้ก็ปรากฏว่ามีบัตรเลือกตั้งซึ่งปิดหมายเลขของผู้สมัครในนามของพรรคอิทธิพลเตรียมไว้ล่วงหน้าแล้ว และก่อนวันเลือกตั้งเพียงวันเดียวได้มีการจับบัตรซึ่งเรียกกันว่า "บัตรโกง" ได้เป็นอันมาก ซึ่งเป็นบัตรปิดหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ อันเป็นหมายเลขประจำตัวของผู้สมัครในนามพรรคเสรีมนังคศิลาทั้ง ๘ คน ลักษณะของบัตรโกงที่ปิดหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ ดังกล่าว มีลักษณะรูปพรรคสีฐานตลอดจนรอยตราประทับเป็นอย่างเดียวกับบัตรเลือกตั้งทุกประการ บัตรโกงชนิดนี้เป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปเรียกว่า "ไฟไฟ" ซึ่งนายชดอ วนะภูติ ได้รายงานให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทราบในคืนวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ แท่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการระงับปราบปรามแก้อย่างใด สถานะที่หลายแห่งก็ได้มีการปิดบัตรไฟไฟเตรียมกันไว้ล่วงหน้า เช่น ที่โรงเรียนประชาบาลหน้าวัดสุทัศน์เทพวราราม ส่วนบุคคลซึ่งจะทำหน้าที่โกงการเลือกตั้งได้มีการชักชวนวิธีการแอบลงไฟไฟไว้ล่วงหน้า บุคคลจำพวกนี้เรียกกันว่า "เหล่าพลรม" เหล่าพลรมส่วนมากเป็น

^{๒๔} "นายควง อภัยวงศ์ กับพวกร้องขอให้ศาลสั่งว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งจังหวัดพระนคร เป็นไปโดยไม่ชอบ", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๐๐, หน้า ๒๘.

^{๒๕} "สามัญชน" (นามแฝง), "เรื่องที่แก่ใจยาก", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๕, วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐, หน้า ๑๖.

พวกอันซพาดซึ่งได้รับเงินเป็นอาณัติเงินจ้าง เพื่อไปลงบัตรไฟฟ้า พร้อมทั้งได้รับแจกบัตรประจำตัวเป็น
เครื่องคุ้มครองการกระทำผิดกฎหมาย บัตรที่แจกกันครั้งนี้มี ๓ ชนิดด้วยกัน คือ

๑. บัตรประจำตัวสมาชิกสามัญพรรคเสรีมนังคศิลา
๒. ฉาบแถบขาวมีตราโลกรະพ็อบกัและขอความว่าพรรคเสรีมนังคศิลา
๓. นามบัตรของนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ให้ไว้ประจำตัว

บัตรทั้ง ๓ ชนิดนี้ มีคุณสมบัติพิเศษคือ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุมผู้ถือบัตรนั้นแม้

จะกระทำผิดกฎหมาย ^{๒๖}

พอถึงวันเลือกตั้ง ปรากฏว่าประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงพากันไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันมากมาย
เป็นประวัติการณ์ อาจเป็นเพราะข่าวเรื่องไฟฟ้าที่ถูกเปิดเผยเสียก่อนเป็นเรื่องเกรี้ยวกราว ชาว
กรุงเทพฯจึงพากันไหวตัว เพราะเห็นว่าถ้าคนไม่ไปใช้สิทธินั้นแล้วก็จะถูกบุคคลบางพวกใช้สิทธิแทน
อย่างไม่ทองสงสัย อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะชาวกรุงเทพฯได้สำนึกถึงความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิ
ออกเสียงเลือกตั้งเป็นพิเณวว่า ผลแห่งการออกเสียงเลือกตั้งของชนชั้นจะสามารถก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงใดคามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยได้ เพราะจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้สมัคร
รับเลือกตั้งเอง ฉะนั้นผลแห่งการออกเสียงเลือกตั้งจึงมีทางทำให้ตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาลต้องเปลี่ยน
แปลงได้ เพราะอาจจอมพล ป. แพ้การเลือกตั้งก็ หรือได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนน้อยกว่าหัวหน้าพรรค
ฝ่ายค้านก็ได้ โดยมารยาทยอมหมดโอกาสได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลอย่างไม่ทองสงสัย ^{๒๗}

เหตุการณ์วันเลือกตั้งก็เต็มไปด้วยสิ่งซึ่งสื่อถึงความไม่บริสุทธิ์ใจของฝ่ายรัฐบาล เชนสถานที่
รับบัตรเลือกตั้งกับคูหาสมัครและสถานที่ลงบัตรอยู่ห่างไกลกันมาก ทำให้มีการแอบใช้ไฟฟ้ากันได้
สะดวก เจ้าหน้าที่จับไฟฟ้าได้มากมาย บางแห่งไฟฟ้าถึงกับขึ้นไปกองอยู่บนโต๊ะกรรมการเอง และมี
ปรากฏการณ์ซึ่งความบัตรไฟฟ้าที่ปิดหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ ได้ถูกแอบยักไปลงในที่บัตรเลือกตั้งอย่าง

๒๖

นายทอง อภัยวงศ์ กับพวกฯ, op.cit., หน้า ๓๖.

๒๗

"ปลาทอง" (นามแฝง), "บันทึกของชาวกรุงเทพฯ", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓

ฉบับที่ ๓๘, วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๐๐, หน้า ๑๗.

แน่นอนเช่นเมื่อเป็นที่นับถืออันนับคະแนบปรากฏว่าบัตรที่ปิดหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ กองอยู่ในที่ลงบัตร เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งจะไม่มีทางเป็นเช่นนั้นได้โดยถ้าบัตรถูกใส่ลงไปที่ละบัตร กรรมการคุม หน่วยเลือกตั้งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความยุติธรรมสะอาดบริสุทธิ์ได้ เพราะถ้ากรรมการรักษาความยุติธรรมก็อาจถูกทำร้ายได้ เช่น ที่หน่วยเลือกตั้งชอยถวยน้ำโท อำเภอลำปาง เมื่อกรรมการไม่ยินยอมให้เหล่ากรรมการทำเรื่องลงพร้อมไฟไฟกันเองตามชอบใจก็ถูกทำร้ายถึงสลบแล้ว เหล่าพรรคก็ลงบัตรไฟไฟกันเองตามชอบใจ บางหน่วยเที่ยงวันแล้วก็ยังมีคนเปิดใหญ่เลือกตั้งลงบัตรบางหน่วยดวงพน ๑๗ นานักไปแล้ว กรรมการจึงเปิดโอกาสใหญ่เลือกตั้งลงบัตรได้

การลงบัตรเลือกตั้งก็เต็มไปด้วยความสับสนไม่ถูกต้อง บางคนไม่มีสิทธิลงบัตรก็ไปลงบัตร บางคนมีสิทธิลงบัตรแต่กลับมิได้รับแจกบัตร กรรมการไม่แจกหมายเลขให้ทราบจำนวนของผู้สมัคร เช่น ที่หน่วยเขาคินวนา อำเภอดุสิต ผู้เลือกตั้งถูกเหล่าอันธพาลซึ่งไปประจำอยู่ตามหน่วยเลือกตั้งกวดมณีในลงบัตรไล่สะกดก เช่น ที่หน่วยโรงเรียนเทพศิรินทร์ อำเภอดุสิต ทนายคดีคุณ นางเล็ง โดยเฉพาะหน่วยเลือกตั้งทาคินแดง อำเภอดุสิต ขณะที่กรรมการกำลังนับคะแนนบัตรเลือกตั้ง มีประชาชนคนหนึ่งพูดว่า "นายควงชนะแหง ๆ" ทันทีนั้นก็ถูกผู้ร้ายเหล่าอันธพาลโรขวานพันที่รับเผา ออกเป็น ๒ ซีก ลมลงขาดใจตายแทนเท่ากรรมการประจำหน่วย และท่อนำตำรวจเฝ้าเอง แต่เจ้าหน้าที่งานตำรวจหาได้จัดการจับกุมหรือมีพยานว่าจะปฏิบัติหน้าที่ของตนแต่สักน้อยไม่ พฤศจิกายนอัน มีรอบของเหล่าอันธพาลก็ เหล่าพรรคก็ ยิ่งซ้ำเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในวันเลือกตั้งก็ เป็นเหตุให้สุจริตชนไม่สามารถทนอยู่อย่างเฉยเมยต่อไปได้ จึงได้เกิดการก่อตั้งหน่วยปราบปรามอันธพาลขึ้น อันประกอบด้วยทหารทุกเหล่าและประชาชน เมื่อใดที่ชาววังอันธพาลไปลงพร้อมไฟไฟกัน หรือออกมายังหน่วยเลือกตั้งใด ก็รีบบุกเข้าไปควบคุมเหตุการณั้ที่ การกระทำของหน่วยปราบปรามอันธพาลนี้ฝ่ายบริหารจะถือเป็นความดีความชอบ กลับทั้งขอรังเกียจจนถึง

๒๕ นายควง อภัยวงศ์ กับพวก, *op.cit.*, หน้า ๓๓.

๒๕ *Ibid.*, หน้า ๓๔.

กับจอมพลอากาศที่หนึ่ง รณนภาากาศ อุทากาศนี้ แม่ทัพอากาศ และจอมพลเรือหลวงยุทธศาสตร์โลกศด แม่ทัพเรือ รวมกันกระแจะระดับหน่วยปราบปรามอันธพาลนี้ แต่ส่วนเหล่าอันธพาลและพลรบซึ่งกระทำการอันผิดกฎหมายด้วยประการต่าง ๆ รวมทั้งเป็นผู้รับจ้างทำลายหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องทำท่อนาประชาชนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป กลับไม่มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารผู้ใดเอาใจใส่จับกุมปราบปราม^{๓๐}

การนับคะแนนเสียงเป็นไปด้วยความเหลวไหลโดยมิชอบ เช่น กรรมการนับคะแนนหมายเลข ๒๕ ในบัตรที่เสียใช้ไม่ได้ บางแห่งกรรมการเขียนคะแนนหมายเลข ๔ ให้เป็นหมายเลข ๒๕ กรรมการเพิ่มบัตรที่ผิดหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ เอาเอง กรรมการหยิบเอาบัตรเลือกตั้งที่ผิดไปใช้หมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ ออกทิ้ง บางแห่งกรรมการแกงตัวเลขบัตรนับคะแนน กรันไฟเปิดขึ้นปรากฏว่ามีบัตรเลือกตั้งที่ผิดหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ เพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก เสนอที่หน่วยเลือกตั้งของหลวงอำเภอพระโขนง บัตรเลือกตั้งมีจำนวนมากกว่าผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้เมื่อกรรมการทำการนับคะแนนเสร็จไปถึง ๔ อำเภอในจำนวน ๑๓ อำเภอ และปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์มีคะแนนนำแล้ว กรรมการนับคะแนนในอำเภอที่เหลืออีก ๕ อำเภอ จึงแกงตัวเลขเวลาบัตรนับคะแนนให้ล่าช้าโดยเฉพาะ ๑๓ หน่วยสุดท้ายของอำเภอคูสิท เพื่อเปิดโอกาสให้มีการนำเอาบัตรหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ มาใส่เพิ่มเติม ความผิดปกติการลงบัตรของผู้เลือกตั้งแต่ละหน่วยเลือกตั้งจะมีไม่เกิน ๓ - ๔ พันบัตร เริ่มนับคะแนนตั้งแต่ ๑๗.๐๐ น. วันที่ ๒๖ อย่างช้าของเสร็จไม่เกินวันที่ ๒๗ แต่ ๑๓ หน่วยสุดท้ายปรากฏว่าอาจจะประกาศผลได้ ท้องไรเวลาบัตรนับคะแนนอยู่ถึงวันที่ ๒๘ เวลาเพียง ทั้งเมื่อพิจารณาเหตุตามสถิติของผู้ลงบัตรในหน่วยเลือกตั้งอื่น ๆ แล้ว มีผู้ลงบัตรให้ผู้สมัครหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ ถ้าเฉลี่ยไม่เกินหน่วยละ ๒๕๕ ถึง ๕๐๕ คะแนน แต่เฉพาะ ๑๓ หน่วยสุดท้ายนี้เอง ผู้สมัครหมายเลข ๒๕ ถึง ๓๓ ใ้รับการลงบัตรเพิ่มขึ้นถึงหน่วยละ ๕๗๑ ถึง ๑,๑๘๓ คะแนน หรือเพิ่มขึ้น ๑๒๕ เปอร์เซ็นต์ ถึง ๒๘๗ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเกิดขึ้นจากความจริงไม่ได้^{๓๑}

๓๐

Loc.cit.

๓๑

Ibid., p.39.

เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งนี้การทุจริตคดโกงกันอย่างมากมายถึงขีดสุดมาแล้ว ประชาชนจึงได้ฉายาการเลือกตั้ง ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ นี้ว่า การเลือกตั้งสกปรก แมคนสำคัญของฝ่ายรัฐบาลเองก็ยอมรับว่าการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งที่ "ไม่เรียบร้อย" ซึ่งได้เป็นสาเหตุก่อให้เกิดความวุ่นวายและความวุ่นวายความพิพาทของรัฐบาล และพรรคเสรีมนังคศิลาในที่สุด

๔.๑.๑.๔ การจัดตั้งรัฐบาล

เมื่อการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศเสร็จสิ้นลง ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ไปนี้

ลำดับที่	ชื่อพรรคการเมือง	จำนวนสมาชิกที่ได้รับเลือก	หมายเหตุ
๑	พรรคเสรีมนังคศิลา	๘๓	ฝ่ายรัฐบาล
๒	พรรคประชาธิปัตย์	๒๘	ฝ่ายค้าน
๓	พรรคเสรีประชาธิปไตย	๑๑	ฝ่ายเป็นกลาง
๔	พรรคธรรมชาตินิยม	๑๐	ฝ่ายรัฐบาล
๕	พรรคเศรษฐกิจ	๘	ฝ่ายค้าน
๖	พรรคชาตินิยม	๓	ฝ่ายเป็นกลาง
๗	พรรคขบวนการไฮด์ปาร์ก	๒	ฝ่ายค้าน
๘	พรรคอิสระ	๒	ฝ่ายเป็นกลาง
๙	ไม่สังกัดพรรค	๑๓	ฝ่ายเป็นกลาง

เมื่อผลการเลือกตั้งปรากฏออกมาและพรรคเสรีมนังคศิลาได้รับเลือกตั้งถึง ๘๓ ที่นั่งในจำนวนที่นั่งทั้งหมด ๑๖๐ ที่นั่ง ประกอบกับยังได้รับเสียงสนับสนุนจากพรรคธรรมชาตินิยมอีก ๑๐ ที่นั่ง ถ้าพิจารณาเงิน ๆ แลว จอมพล ป.พิบูลสงคราม หัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลาน่าจะจัดตั้งรัฐบาลขึ้น

๓๖ พนม ภัยหมาย, ลักษณะและพฤติกรรมของพรรคการเมืองไทย (วิทยานิพนธ์, สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๒), หน้า ๕๘.

ทำการบริหารประเทศต่อไปได้อย่างสะดวก ในระยะที่ทราบผลการเลือกตั้งใหม่ ๆ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ภูมิใจที่มีใจว่าจะสามารถตั้งรัฐบาลใหม่ได้โดยง่าย เพราะจอมพล ป. ได้ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ว่า "...ถ้าได้เป็นนายกรัฐมนตรีก็จะพยายามจัดตั้งรัฐบาลโดยฟังเสียงประชาชนทั่วไป และเสียงในสภาผู้แทนราษฎรใหม่มากที่สุด..."^{๓๓} แต่หลังจากนั้นได้มีความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้น คือ ประชาชนและสื่อมวลชนได้วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่นานไปอย่างรุนแรงจนรัฐบาลประกาศภาวะฉุกเฉิน เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๐๐^{๓๔} และตั้งให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้บัญชาการฝ่ายทหารเพื่อให้ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการก่อกบฏร้าย และควบคุมการเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาครั้งใหญ่ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๐๐^{๓๕}

ปฏิกริยาของมหาชนโคกอิเหน่เกิดการแตกแยกในความคิดเห็นขึ้นในพรรคเสรีมนังคศิลาโดยผู้บัญชาการฝ่ายทหาร คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้แสดงที่ท่ายอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเปิดให้ประชาชนเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นส่งไปยังกองบัญชาการฝ่ายทหาร และได้ประมวลความคิดเห็นของประชาชน ซึ่ง "...ส่วนมากไม่ปรารถนาจะให้ พลเอกมังกร พรหมโยธี และ พลโทประยูร ภมรมนตรี ซึ่งเป็นผู้ท่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ให้ไว้วางใจเป็นอย่างสูง เขารวมในคณะรัฐบาลต่อไปอีก นอกจากนั้นก็ต้องการให้ นายพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ พ้นจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจด้วย..."^{๓๖} เสนอให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม พิจารณา และเมื่อจอมพล ป.ฯ ไป

^{๓๓} "ตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นอาชีพที่คนต้องการมากจริง ๆ", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๕๐, วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๐๐, หน้า ๕.

^{๓๔} "ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน", ราชกิจจานุเบกษา แผนกกฎหมาย, ภาค ๑ เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๒๒, ฉบับพิเศษ ๒ มีนาคม ๒๕๐๐, หน้า ๒.

^{๓๕} สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๐, หน้า ๑.

^{๓๖} "คณะรัฐบาลจะคงพิสูจน์ต่อไปว่าเป็นรัฐบาลของใครกันแน่", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๕๒, วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๐๐, หน้า ๔.

เป็นประธานในการประชุมคณะรัฐประหาร ก็ได้มีสมาชิกคณะรัฐประหารหลายคนแสดงความคิดเห็นว่าการแต่งตั้งรัฐบาลชุดใหม่ใครจะได้เห็นจอมพล ป. พังเสียงประชาชนในมากที่สุด เพราะหากมีการแต่งตั้งรัฐมนตรีบางคนทีประชาชนไม่ชอบเข้าร่วมรัฐบาลอีก ประชาชนอาจไม่พอใจลุกฮือขึ้น และจะทำให้บ้านเมืองเกิดความไม่สงบได้^{๓๓)} นอกจากนั้นก็ได้เสนอว่ารัฐมนตรีหลายคนทีประชาชนไม่นิยม เช่น นายพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ พลเอกมังกร พรหมโยธี พลโทประยูร ภมรมนตรี นั้น ไม่สมควรให้เข้าร่วมในรัฐบาลชุดใหม่ ซึ่งบุคคลทั้งสามทีคณะรัฐประหารตั้งข้อรังเกียจนั้นล้วนเป็นผู้ที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม สนับสนุนและไว้วางใจเป็นพิเศษทั้งสิ้น ในชั้นแรกจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงตอบโต้ด้วยการให้สัมภาษณ์ว่าจะยึดหลักเกณฑ์ในการตั้งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดใหม่ โดยจะไม่แต่งตั้งบุคคลทีดำรงตำแหน่งข้าราชการประจำเข้าเป็นรัฐมนตรี ในขณะที่เดียวกันอย่างเด็ดขาด ซึ่งนับว่าเป็นการแก้เผ็ดคณะรัฐประหารโดยตรง เพราะบุคคลสำคัญ ๆ ในคณะรัฐประหารนั้นล้วนแต่เป็นทหารประจำการทั้งสิ้น^{๓๔)}

นอกจากนั้นก็มีบุคคลสำคัญในพรรคเสรีมนังคศิลาหลายคนเห็นว่าการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ของประชาชนทีส่งจดหมายมายังกองบัญชาการฝ่ายทหารนั้นเป็นความคิดของคนส่วนน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณพลเมืองของประเทศจึงไม่สมควรปฏิบัติคาม พร้อมกับนั้น นายพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ประกาศว่าจะลาออกจากตำแหน่งต่าง ๆ ทีตนดำรงอยู่ทั้งหมด เพราะน้อยใจต่อเสียงคำหิทีเขียนของประชาชน ก็กลับยืนยันว่าจะดำรงตำแหน่งต่อไป เพราะมีสมาชิกในพรรคเสรีมนังคศิลาเห็นว่ายังเป็นผู้มีความสามารถ ทอจากนั้นก็มิช้าแพร่ออกมาว่าพรรคเสรีมนังคศิลาที่ยืนยันจะสนับสนุน พลเอกมังกร พรหมโยธี และพลโทประยูร ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีร่วมอยู่ในคณะรัฐบาลชุดใหม่ เพราะถือว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งมาจากราษฎรโดยตรง ซึ่งเท่ากับแสดงวาระราษฎรยังไว้วางใจให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารราชการต่อไป^{๓๕)} คณะทหารจึงมีปฏิกริยาตอบโต้ โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

^{๓๓)} "ตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นอาชีพที่คนต้องการมากจริง ๆ", op.cit., หน้า ๕.

^{๓๔)} Loc.cit.

^{๓๕)} "คณะรัฐบาลจะต้องพิสูจน์ต่อไปว่าเป็นรัฐบาลของใครกันแน่", op.cit., หน้า ๕.

และสมาชิกคณะรัฐประหารชั้นผู้ใหญ่หลายคนมีปฏิริยาตอบโต้ โดยการปฏิเสธไม่ยอมรับตำแหน่ง รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดใหม่ โดยอ้างว่าประสงค์จะปฏิบัติหน้าที่ในทางราชการประจำเพียงตำแหน่งเดียว การที่สมาชิกคณะรัฐประหารซึ่งเป็นผู้ควบคุมกำลังแห่งกองทัพที่ไม่ยอมเข้าร่วมในคณะรัฐบาล ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม ตกอยู่ในฐานะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ได้รับความลำบากใจมาก เพราะหากยังขึ้นจัดตั้งรัฐบาลโดยมีสมาชิกคนสำคัญในพรรคเสรีมนังคศิลา ซึ่งเป็นคนสนิทของเขา ร่วมในคณะรัฐมนตรี ก็จะไม่ได้รับความสนับสนุนจากคณะรัฐประหาร และถาคณะทหารไม่สนับสนุน ก็ไม่แน่ใจว่ารัฐบาลจะได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกสภาทั้ง ๒ ประเภทหรือไม่ และอีกประการหนึ่ง ถ้าจัดตั้งรัฐบาลโดยขาดการสนับสนุนจากทหารบก รัฐบาลก็ย่อมขาดเสถียรภาพ เพราะไม่รู้แน่ว่าจะเกิดรัฐประหารขึ้นอีกเมื่อใด ^{๕๐} ดังนั้นจอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงจำต้องพยายามเจรจาระหว่างคณะรัฐประหารกับสมาชิกคนสำคัญ ๆ ของพรรคเสรีมนังคศิลา ซึ่งสนับสนุนตน โดยสมาชิกทางฝ่ายสนับสนุนจอมพล ป. ต้องยอมอ่อนข้อให้กับคณะรัฐประหารเป็นอย่างมาก เช่น ต้องยอมตัดมิให้ พลเอกมังกร พรหมโยธี กับพลโทประยูร ภมรมนตรี มีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีตามคำขอรองของคณะรัฐประหาร ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลชุดใหม่ ซึ่งพลเอก เกา เพ็ชรเลิศ บริรักษ์ศุขทกิจ ผู้ซึ่งจอมพล ป.พิบูลสงคราม ให้ความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งนี้ มาเป็นเวลานาน และถูกพรรคฝ่ายค้านและประชาชนทั่วไปตำหนิว่าใช้จ่ายเงินของรัฐบาลอย่างสุรุ่ยสุร่าย ก็เปลี่ยนไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ และให้ พันเอกนายวรการบัญชา สมาชิกคนสำคัญของคณะรัฐประหาร มาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแทน ^{๕๑} แม้ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและมหาดไทย ซึ่งจอมพล ป. เป็นรัฐมนตรีอยู่ ก็ต้องสละ

^{๕๐}
Loc.cit.

^{๕๑} กฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว., "รัฐบาล ๒๕๐๐", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๕๔, วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๐๐, หน้า ๕.

^{๕๒} "ปลาทอง" (นามแฝง), "บันทึกของชาวกรุงเทพ ตอนที่ ๖", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๕๔, วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๐๐, หน้า ๓๗.

โดยยกตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทยให้กับนายพลท้าววจเอกเฒ่า ศรียานนท์ เป็นการตอบแทน ซึ่งนายพลท้าววจเอกเฒ่า ศรียานนท์ **ประกาศจะลาออกจากตำแหน่งอธิบดีกรมท้าววจตามเงื่อนไช**ของคณะรัฐประหาร ส่วนตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งจอมพล ป. ดำรงตำแหน่งนี้มาโดยตลอดก็ยังคงยกให้กับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เพื่อแลกกับการสนับสนุนจากคณะรัฐประหาร การเจรจาต่อรองกันระหว่างผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ของพรรคเสรีมนังคศิลาดำเนินไปอย่างยืดยาวจนในที่สุด จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เชิญจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และนายพลท้าววจเอกเฒ่า ศรียานนท์ ไปเจรจาปรึกษาที่บ้านพักของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และหลังจากนั้นจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ได้เรียกประชุมคณะรัฐประหาร ณ หอประชุมกองทัพบกเมื่อบายวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๐๐ โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ขอให้สมาชิกคณะรัฐประหารพิจารณาขานามคณะรัฐมนตรี ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เลือกสรรไว้ คณะรัฐประหารได้แสดงความพอใจเห็นด้วย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงนำเอามติของที่ประชุมคณะรัฐประหารไปแจ้งให้พรรคเสรีมนังคศิลาซึ่งกำลังประชุมรอฟังผลอยู่ ณ บ้านมนังคศิลาทราบ หลังจากนั้นสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลาจึงลงมติรับรองขานามคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ และได้มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลใหม่เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๐ มีรายชื่อนามต่อไปนี้^{๕๔}

๑. จอมพล ป. พิบูลสงคราม	เป็นนายกรัฐมนตรี
๒. จอมพลอากาศพื้น รณอากาศ ฤทธาคนี	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
๓. จอมพลเรือหลวงยุทธศาสตร์โกศล	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
๔. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๕. พันเอก นายวรการบัญชา	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๖. พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ

^{๕๓} Ibid., หน้า ๑๕.

^{๕๔} ราชกิจจานุเบกษา แผนกกฎหมาย, ภาค ๑ เล่มที่ ๗๕ ตอนที่ ๓๓ ฉบับพิเศษ, วันที่ ๑

๓. จอมพล ฉัตร์ ชูณหะวัณ
 ๔. พลโทบัญญัติ เทพหัสดินทร์ ณ อยุธยา
 ๕. พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์
 ๑๐. พระยาจักรีพิชัยธรรมประคัลภ์
 ๑๑. จอมพลเรือหลวงยุทธศาสตร์โกศล
 ๑๒. พลอากาศโท มุณี มหาสันทนะ
 เวชยันตรีงส์ฤกษ์
 ๑๓. พลเอก เกา เพ็ชรเลิศ บริรักษ์พุทธิกิจ
 ๑๔. พลตรี ศิริ สิริโยชนิ
 ๑๕. จอมพลอากาศพื้น รณอากาศ ฤทธาสน์
 ๑๖. พลตรีประมาณ อติเรกสาร
 ๑๗. พลโทถนอม กิตติขจร
 ๑๘. นายเศวต เปี่ยมพงษ์สานต์
 ๑๙. พันตรีวัชร บันยารชุน
 ๒๐. พลอากาศโทเฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร
 ๒๑. พลตรีประกาศ จารุเสถียร
 ๒๒. พันเอกหลวงบุรกรรมโกวิท
 ๒๓. นายเตียง ไชยกาล
 ๒๔. พลเอกหลวงสวัสดิ์ สรยุทธ
 ๒๕. พลตรีเฉลิม พงษ์สวัสดิ์
 ๒๖. ชุนคังฤทธิศึกษากร
 ๒๗. นายสุรพงษ์ ทวีรัตน์
 ๒๘. นายยศ อินทรโกมาลย์สุต
 ๒๙. นายสวัสดิ์ คำประกอบ
- เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์
 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๓๐. นายชน ระวีวรณ

เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

คณะรัฐมนตรีชุดนี้ได้เข้าแถลงนโยบายขอความไว้วางใจต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๐๐ หลังจากแถลงนโยบายแล้ว ได้มีการอภิปรายโต้เถียงกันอย่างหนัก และมีความวุ่นวายเกิดขึ้น เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคน โดยเฉพาะนายฉ่ำ จำรัสเนตร แสดงกิริยาและใช้คำพูดไม่สุภาพจนประธานสภาต้องเรียกตำรวจสนามนำตัวออกไป ซึ่งนายฉ่ำได้ขี้ดขึ้น จึงเกิดการโฆกำลังทำร้ายร่างกายกันขึ้น ทำให้สมาชิกสภาฝ่ายค้านไม่พอใจกล่าวหาว่าประธานสภาไม่ให้เกียรติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงพากันออกไปเสียจากที่ประชุมก่อนมีการลงคะแนนเสียงว่าควรไว้วางใจนโยบายของรัฐบาลหรือไม่ จำนวน ๔๐ กว่าคน ผลของการลงมติปรากฏว่ารัฐบาลได้รับความไว้วางใจด้วยคะแนนเสียง ๑๔๔ ต่อ ๖ คะแนน ^{๔๕} ความยุ่งยากในเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลจึงสิ้นสุดลง

๔.๑.๒ พฤติกรรมการเมืองหลังการจัดตั้งรัฐบาล

๔.๑.๒.๑ งานนิติบัญญัติ มีเงื่อนไขอยู่หลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางนิติบัญญัติของพรรคเสรีมนังคศิลา เช่น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๑๑๕ กำหนดไว้ว่าภายในระยะ ๑๐ ปี นับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท จำนวนเท่า ๆ กัน คือ ^{๔๖}

๑. สมาชิกประเภทที่ ๑ ราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งเข้ามา
๒. สมาชิกประเภทที่ ๒ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

เนื่องจากตามทางปฏิบัติ รัฐบาลเป็นผู้เสนอรายชื่อนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒

^{๔๕} "ปลาทอง" (นามแฝง), "แผนขออภิปรายบ้างซี", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔๖, วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๐, หน้า ๑๔.

^{๔๖} สิริ เปรมจิตต์, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย (พระนคร: โรงพิมพ์ประจักษ์การพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๒๔๔.

ให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ดังนั้นสมาชิกประเภทที่ ๒ จึงเป็นผู้ให้ความสนับสนุนรัฐบาลในสภา
 รัฐบาลจึงสามารถมีคะแนนเสียงข้างมากในสภาได้ตลอดเวลา โดยแทบไม่ของอาศัยความสนับสนุน
 จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ เลย ประกอบกับรัฐบาลมีกำลังทหารสนับสนุน^{๔๗} พร้อมที่จะ
 ใช้กำลังบังคับในกรณีสภาไม่ยอมทำตามความประสงค์ของตนดังเช่นที่เคยยื่นคำขาดให้รัฐบาล
 นายควง อภัยวงศ์ ลาออกเมื่อปี ๒๔๘๑ มาแล้ว จึงทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ ไม่
 มีกำลังใจที่จะเป็นฝ่ายค้าน เนื่องจากรู้ว่าในสภาวะแวดล้อมเช่นนี้พวกตนไม่มีพลังอะไรที่จะไปคัด
 กังรัฐบาลได้ ประกอบกับรัฐบาลหาความสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มเติมโดยใช้ผล
 ประโยชน์เป็นเครื่องล่อ เช่น สมัยที่รัฐบาลตั้งคณะกรรมการนิพนธ์ยุติเพื่อทำหน้าที่แทนพรรคการเมือง
 ของรัฐบาล ก็ได้มีเบี้ยเลี้ยงใหญ่เป็นสมาชิกเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท แจกรถจี๊ปที่ทางประเทศส่งมา
 ช่วยเหลือให้ใช้ แจกเงินพิเศษเป็นครั้งคราว นำไปทัศนจารจรต่างประเทศ เป็นต้น จึงมีสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎรนิยมให้ความสนับสนุนรัฐบาลเพื่อหวังอานิสงผลประโยชน์กันมาก เมื่อรัฐบาลได้ตั้ง
 พรรคการเมืองเสรีมันักศิลาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ สมาชิกที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลจึงตามมาเข้าสังกัด
 ในพรรคเสรีมันักศิลาด้วยกันเป็นอันมาก จึงเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของพรรคเสรีมันักศิลานั้น เริ่มมาอย่าง
 ผิด ๆ คือ การรวมกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าด้วยกันเพื่อให้ความสนับสนุนรัฐบาลโดยมีอานิสง
 เป็นเครื่องล่อเหยื่อ พฤติกรรมทางนิพนธ์ยุติของรัฐบาลพรรคเสรีมันักศิลาจึงมีลักษณะเด่น ก็คือ
 ฝ่ายบริหารเป็นฝ่ายที่ใช้อำนาจครอบงำฝ่ายนิพนธ์ยุติอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจเป็นผลดีในการปกครอง
 ระบบรัฐสภา แต่ในระบบการปกครองของไทย ผลที่ออกมามิได้เป็นเช่นนั้น ดังที่นักรัฐศาสตร์ผู้หนึ่งให้
 อรรถาธิบายอย่างน่าฟังว่า ... รัฐบาลพรรคเสรีมันักศิลาจึงได้กระทำการต่าง ๆ ใดอย่างสะดวก
 สบาย เพราะอำนาจที่จะดวงรังฎกภาวะครอบงำเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ถึงกระนั้นก็ตามรัฐบาลก็มี
 ปัญหายุ่มากต่อการเอาออกเอาใจบรรดาสมาชิกผู้แทนฝ่ายสนับสนุน เพราะสมาชิกพวกนี้ได้เรียกร้อง

^{๔๗} พนม ภัยทนาย, op.cit., หน้า ๑๑๘.

^{๔๘} "โทรทัศน์" (นามแฝง), "เราจะโค่นรัฐบาลจอมพลแปลก", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์,
 ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๕, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐, หน้า ๑๖.

สิทธิทาง ๆ หลายประการ อันเป็นสาเหตุให้เกิดความวุ่นวายสับสนอยู่เนือง ๆ และผลตอบแทนที่รัฐบาลจะได้จากสมาชิกเหล่านี้คือ เสียงสนับสนุนในรัฐสภา เพื่อช่วยส่งเสริมฐานะของรัฐบาลให้มั่นคงยิ่งขึ้น การดำเนินงานเช่นนี้ของรัฐบาลจึงเป็นเสมือนหนึ่งการชุกหลุมฝังตัวเอง ทั้งนี้เพราะกอบาภายหลังสมาชิกเหล่านี้ไม่พอใจรัฐบาลในข้อที่ว่า ปัจจัยเกื้อกูลที่รัฐบาลยื่นเสนอให้ นั้นอาจมีความเหลือมูลค่าสูงเกินไปอยู่บางประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งสมาชิกเหล่านี้มีอุดมคติในทางการเมืองแตกต่างกัน เพราะมาจากพรรคการเมืองหลายฝ่าย กับทั้งไม่ได้เลื่อมใสศรัทธาอุดมคติและแนวนโยบายของพรรคเสรีมั่งคิตตา แยกการที่เข้าร่วมกับรัฐบาลก็เพราะหวังในผลประโยชน์ด้านกลาง ๆ ประกอบกับในระยะหลัง ๆ รัฐบาลอาจจะตอบสนองความต้องการของสมาชิกเหล่านี้ขาดตกบกพร่องไป ความคิดที่จะที่จากก็เริ่มแสดงให้ปรากฏ เพราะมีการแบ่งแยกแตกกลุ่มกันขึ้นในพรรค และวาระสุดท้ายพรรคเสรีมั่งคิตตาก็ล้มละลายสลายตัวไปในที่สุด

นอกจากการมีสมาชิกประเภท ๒ แล้ว พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๕ ยังกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ต่ำมาก เช่น มีอายุขั้นต่ำเพียง ๒๐ ปี และความรู้ขั้นต่ำสุดคือจบชั้น ป.๔^{๕๐} ทำให้เกิดผลเสียตามมาคือมีผู้ที่มีอายุน้อย ๆ และการศึกษาต่ำได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคน การที่มีอายุน้อยทำให้ขาดความสุ่มซำกับรูปภาพ และขาดประสบการณ์ นอกจากนั้นมักจะมีฐานะส่วนตัวไม่มั่นคง จึงมักหันเข้าพึ่งการสนับสนุนทางการเงินอย่างลับ ๆ จากรัฐบาล โดยให้การสนับสนุนรัฐบาลเป็นการตอบแทน การศึกษาต่ำทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตย ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้เต็มที่ นอกจากนั้นการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนมากได้รับการเลือกตั้งเนื่องมาจากความสามารถหรือคุณสมบัติส่วนตัวมากกว่าการสนับสนุนของพรรค ประกอบกับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ เป็นไปอย่างไม่เรียบร้อย มีการทุจริตคดโกงกันมาก และส่วนมากก็เกิดจากพรรคเสรีมั่งคิตตาตนเอง ประชาชนจึง

^{๕๘} พนม ภัยทนาย, op.cit., หน้า ๑๑๕.

^{๕๐} พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๕, ราชกิจจานุเบกษาแผนกกฎหมาย, ภาค ๑ เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๒ (วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๔๕๕), หน้า ๒๖๕.

ขาดความเชื่อถือ และมีความเกลียดชังพรรคเสรีมั่งคั่งคิดา ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่
ขาดความจงรักภักดีและขาดความผูกพันกับพรรค ทางที่มุ่งแท้จะเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์ของ
ชน ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายอยู่เสมอ เพราะผลประโยชน์ที่รัฐบาลให้นั้นอาจมีเหลี่ยมล้ำกัน เช่น
สมาชิกบางคนอาจได้ตำแหน่งรัฐมนตรี ทำให้สมาชิกคนอื่น ๆ อยากได้เป็นรัฐมนตรีบ้าง แต่รัฐบาลก็
ไม่สามารถจัดสรรให้ได้ตามความปรารถนาของทุกคน จึงเกิดการแตกแยกแบ่งกลุ่มกันในพรรค ความ
คิดที่จะชิงจากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเสรีมั่งคั่งคิดาก็ปรากฏเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อมี
พรรคการเมืองอื่นขึ้นมาโน้มน้าวว่าจะมีอำนาจหรือมีผู้ทางว่าจะมีอนาคตทางการเมืองที่สดใสกว่าพรรค
เสรีมั่งคั่งคิดาเกิดขึ้น ต่อมาไม่นานพรรคเสรีมั่งคั่งคิดาก็ได้สลายตัวลงในที่สุด ภายหลังการปฏิวัติ
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑

๔.๑.๒.๒ การบริหารประเทศ การบริหารประเทศของรัฐบาลพรรคเสรีมั่งคั่ง
ค่านั้น พอจะกล่าวได้ว่าเป็นการบริหารแบบทองการผูกขาดอำนาจการปกครองประเทศให้อยู่ในกำมือ
ของชนโง่เขลาที่สุดเท่าที่จะทำได้ วิธีการต่าง ๆ ที่รัฐบาลมุ่งดำเนินการทั้งในและนอกรัฐสภาที่ล้วน
แต่ทำเพื่อยึดเวดปกครองประเทศโดยกลุ่มของตนออกไปให้นานที่สุด ดังจะเห็นได้จากการตั้งพรรค
การเมืองขึ้นเพื่อสนับสนุนฐานะของชนในสภาโดยการหวานผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อดึงสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรไว้เป็นพวกสนับสนุนรัฐบาลในสภา เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปรัฐบาลก็ได้ใช้ความพยายามทุก
วิถีทางที่จะให้ชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยมีโคพะวงว่าวิธีนั้น ๆ จะสุจริตหรือไม่ จะก่อให้เกิด
ความไม่พึงพอใจในหมู่ประชาชนหรือไม่ นอกจากนั้น "... การพิจารณาแต่งตั้งสมาชิกสภาประเภทที่
สอง รัฐบาลก็ได้คัดเลือกแต่งตั้งเอาบุคคลที่เป็นพวกพ้องหรือเป็นบุคคลที่อยู่ในคณะรัฐประหารด้วยกัน
..."

อาจจะมีผู้คัดค้านว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม หัวหน้าพรรคเสรีมั่งคั่งคิดาได้พยายามปลุกฝัง
ประชาธิปไตยให้กับประชาชน เพราะท่านผู้นั้นได้นำเอาการอภิปรายในที่สาธารณะ หรือไฮค์ปาร์ก
การให้สัมภาษณ์ประชุมสื่อมวลชน หรือเพรสคอนเฟอเรนซ์ ตลอดจนการเสนอพระราชบัญญัติพรรค

การเมืองไทยจนเป็นผลสำเร็จฉบับแรก รวมทั้งนำวิธีการประชาธิปไตยของตะวันตกอีกหลายอย่างมาใช้ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตุว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม นำวิธีการนั้น ๆ มาใช้เฉพาะรูปแบบโดยไม่มี ความบริสุทธิ์ใจ เพราะในระบอบนั้นมีเสียงเรียกร้องประชาธิปไตยกันอย่างหนาหู จอมพล ป. และผู้นำนักรัฐบาลจึงไม่สามารถจะเพิกเฉยต่อไปได้ และจำต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่วิธีการต่าง ๆ ดังที่โคกดาวมาแล้วขึ้นอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะในขณะออกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ๒๔๘๕ นั้น รัฐบาลอาจมีใจว่าตนอยู่ในฐานะที่มั่นคงและควรจะได้เปรียบในการเลือกตั้งครั้งต่อไป จึงให้การสนับสนุนในด้านการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ และเมื่อถึงวาระที่กองจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ พรรคเสรีมนังคศิลาได้ค่าเนิการรณรงค์เลือกตั้งอย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากขาดประสบการณ์และความชำนาญในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จึงปรากฏว่ายิ่งทำการรณรงค์หาเสียงนานไปก็ยิ่งถูกสื่อมวลชนและพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามโจมตีติเตียนอย่างหนัก ทำให้รัฐบาลพรรคเสรีมนังคศิลาไม่สู้จะแน่ใจว่าผลการเลือกตั้งจะปรากฏออกมาตามที่ตนคาดหมาย จึงสนับสนุนให้มีการทุจริตโกงการเลือกตั้งกันอย่างแพร่หลาย จนทำให้การเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งที่สกปรกที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ทำให้ประชาชนไม่พอใจและทวีความเกลียดชังมากขึ้น ได้วิพากษ์วิจารณ์โจมตีการเลือกตั้งอย่างรุนแรง ถึงกับประกาศคว่ำบาตรรัฐบาล เพราะ "รัฐบาลนี้ไม่มีนโยบายอื่นใดเลยนอกจากแสวงหาและรักษาไว้ซึ่งอำนาจ"^{๕๒}

เมื่อชนะการเลือกตั้งแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ยังไม่สามารถตั้งรัฐบาลได้ เพราะคณะรัฐประหารหรือกลุ่มทหารยังไม่ให้ความร่วมมือจนกว่าหัวหน้าพรรคจะคัดบุคคลซึ่งประชาชนไม่นิยมออกไปจากคณะรัฐบาล ผลปรากฏว่าพรรคเสรีมนังคศิลายินยอมตามความต้องการของคณะรัฐประหาร ทั้งนี้ก็เพียงเพื่อให้ได้รับความสนับสนุนจากคณะทหาร เพราะถ้ามหาพรรคไม่สนับสนุนรัฐบาลก็ยากที่จะอยู่ในอำนาจต่อไปได้ เมื่อสมาชิกคณะรัฐประหารได้ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม และพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ถึงกับยอมลทธิขู่ไปหาหมามิเหือด เรือศรีถวัลย์ ช่างนา-

^{๕๒} คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., "ทำไมจึงหันหลังให้รัฐบาลนี้", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๕, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐, หน้า ๕.

ว่าสวัสดิ์ อดีตนายรัฐมนตรีพรรคแนวรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นศัตรูเก่าที่ทนเคยกอการรัฐประหารขับไล่ออกจากตำแหน่งให้มารวมรัฐบาลควย และครั้งสุดท้ายเมื่อคณะรัฐประหารยื่นคำขาดเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๐๐ ให้รัฐบาลลาออกเพื่อใหม่การจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้น รัฐบาลก็พยายามทนงเหนียวเพื่อจะรักษอำนาจไว้ให้นานที่สุด จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารขับไล่อกรัฐบาลพรรคเสรีมนังคศิลา ในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐

ด้านการบริหารประเทศโดยทั่วไป รัฐบาลก็ไม่ค่อยไ้โครงการพัฒนาประเทศอันใดที่เห็นได้เด่นชัด เช่นในเรื่องการศึกษาก็ได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม นักเรียนที่เรียนไม่เพียงพอได้เดินขบวนประท้วงขึ้น ซึ่งรัฐบาลก็ได้แก้แค้นไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการเปิดสอนสองรอบ โดยมีได้สนใจเรื่องคุณภาพของการศึกษา ส่วนด้านการคลังของประเทศก็เต็มไปด้วยความเหลวแหลก เช่น ในสมัยก่อนการเลือกตั้งทั่วไป ก็มีผู้กำหนดเอกเอก เพียรเลิศ บริษัทวิทยุททกิจ รัฐมนตรีคลังกันมาก ว่าปล่อยให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไขเงินของแผ่นดินควยความสุรุยสุรายไรความรับผิดชอบ จนหลังการเลือกตั้งจอมพล ป. พิบูลสงคราม ท้องเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีคลังเป็นพันเอกนายวรการบัญชา ซึ่งเป็นบุคคลที่คณะรัฐประหารไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งแทน แต่ที่ปรากฏว่ารัฐบาลยังคงสุรุยสุรายอยู่มากมาย คังเช่นกรณีที่เป็นเรื่องอื้อฉาวเกรียวกราวมากที่สุดคือ เมื่อหนังสือวิวัฒนาการแบกษา อันเป็นหนังสือแสดงค่าใช้จ่ายของทางราชการฉบับหนึ่งพิมพ์แสดงรายจ่ายคากอสร้างสำคัญ ๆ ของกรมโยธาธิการ รวม ๑๒ รายการ เมื่อวิเคราะห์ออกมาปรากฏว่าเป็นการก่อสร้างเพื่อความสะดวกสบายของนายรัฐมนตรี หรือเพื่อเสริมบารมีของนายรัฐมนตรีเสีย ๔ รายการ และที่สำคัญที่สุดคือ มีคำซ่อมแซมโรงพิมพ์ธรรมาธิปไตย อันเป็นสถานที่พิมพ์หนังสือพิมพ์ของพรรคการเมืองธรรมาธิปไตยรวมอยู่ด้วย แต่พอหันมามองทางกาน

^{๕๓} "อาจทำได้ทุกอย่างเพียงหวังจะเอาตัวรอดเท่านั้น", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๓, วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๐๐, หน้า ๓.

^{๕๔} "เพื่อประชาชนหรือใครคงใคร่กันคราวนี้เอง", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๔, วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๐๐, หน้า ๕.

^{๕๕} คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.จ.ว., "วิวัฒนาการแบกษา", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๗, วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๐๐, หน้า ๕.

ความเป็นอยู่ของประชาชน รัฐบาลกลับไม่เอาใจใส่ตามที่ควรจะเป็น เช่น ในกลางปี พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้น จังหวัดต่าง ๆ ทางภาคอีสานเกิดทุกข์ภัยเพราะฝนแล้ง และได้มีราษฎรอพยพพึ่งถิ่นฐานไปหาที่ทำการใหม่กันมากมาย บรรดาผู้แทนราษฎรจากภาคอีสานจึงได้ร่วมกันขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล แทนที่จะดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนโดยตรง รัฐบาลกลับจัดสรรเงินจำนวน ๕๓ ล้านบาท เท่ากับจำนวนผู้แทนราษฎรในภาคอีสาน ๕๓ คน แบ่งให้จังหวัดต่าง ๆ นำไปช่วยเหลือประชาชนโดยให้ถือตามจำนวนผู้แทนราษฎรที่จังหวัดนั้น ๆ มี คือผู้แทน ๑ คนต่อเงินจำนวน ๑ ล้านบาท ซึ่งมีได้เป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้องตามสภาพของปัญหาแต่อย่างใด

ในวงราชการเต็มไปด้วยการเล่นพรรคเล่นพวก การคอร์รัปชัน และมีได้รักษากฎหมายของบ้านเมืองให้อยู่ในความเป็นธรรม ^{๕๖} เจ้าหน้าที่ตำรวจเองกลับปล่อยให้หมึกคดอันธพาลเป็นจำนวนมากที่คอยรังแกกดขี่ข่มเหงชาวบ้านให้ได้รับความเดือดร้อนอยู่เนือง ๆ ประชาชนจึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ค่านโยบายต่างประเทศนั้น แม้รัฐบาลจะมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ และร่วมมือกับฝ่ายโลกเสรีอย่างเต็มที่ เช่น ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกขององค์การสนธิสัญญาป้องกันความมั่นคงร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีโต้ แต่ก็มีพฤติกรรมหลายอย่างที่สื่อให้เห็นว่ารัฐบาลมิได้มีนโยบายที่แน่นอนในเรื่องนี้ เช่น ปล่อยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนักการเมืองบางกลุ่มแสดงควมนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์โดยเปิดเผย ทำไม่รู้ไม่ชี้ปล่อยให้หนังสือพิมพ์ ศิลปิน และผู้แทนกรรมกรหลายกลุ่มซึ่งฝักใฝ่กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ เดินทางไปร่วมฉลองวันกรรมกรที่ปักกิ่งอย่างเปิดเผย และเมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์ทำหนีจากสื่อมวลชน และโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญ ก็แก้ปัญหาด้วยการนำตัวบุคคลเหล่านั้นมาสอบสวนพอเป็นพิธีแล้วปล่อยตัวไป ทำให้เป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐบาลอาจจะมีวัตถุประสงค์อย่างอื่นแอบแฝงอยู่ด้วย ^{๕๗}

^{๕๖} ประยูร ปานะศิษฐ์, เมื่อผู้แทนฝ่ายค้านเปิดอภิปรายทั่วไป (พระนคร: โรงพิมพ์ประยูร, ๒๕๐๑, หน้า ๘๑.

^{๕๗} พนม ภัยหนาย, op.cit., หน้า ๑๑๒.

ทั้งหมดนี้พอจะสรุปได้ว่า รัฐบาลมิได้ให้ความเอาใจใส่ในการบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างจริงจัง หากมุ่งแต่จะพยายามสร้างความมั่นคงทางการเมืองให้พรรคของตนได้ครองอำนาจทางการเมืองให้นานที่สุดไม่ว่าจะโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม

๔.๑.๒.๔ ความรับผิดชอบต่อประชาชนและต่อสมาชิกของพรรค พฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเวลาที่เริ่มก่อตั้งเป็นพรรคการเมือง กราบจนกระทั่งสลายตัวไปได้แสดงให้เห็นว่าพรรคเสรีมนังคศิลาเป็นพรรคการเมืองที่ขาดความรับผิดชอบต่อประชาชนและสมาชิกพรรค

ทางด้านความรับผิดชอบต่อประชาชน ปรากฏว่าพรรคเสรีมนังคศิลา นั้น ทั้งขึ้นมากเพื่อที่จะสนับสนุนให้ผู้นำคนสำคัญ ๆ ของพรรคได้มีอำนาจปกครองประเทศต่อไปมากกว่าที่จะเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชนในการปกครองประเทศ เพราะบุคคลสำคัญ ๆ ในพรรคนั้นล้วนเป็นทหารแตกาวขึ้นสู่อำนาจโดยวิถีของการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลพลเรือนอันชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีอำนาจก็ได้พยายามหาทางวิครอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ห้ามการชุมนุมทางการเมือง และยกเลิกพรรคการเมืองต่าง ๆ เสียเป็นต้น การที่บุคคลกลุ่มนี้ตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา ก็เพื่อที่จะให้พรรคการเมืองที่ถึงขั้นนี้ เป็นเครื่องมือในการครองอำนาจต่อไป ดังนั้นจึงได้พบว่ามีมีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ พรรคเสรีมนังคศิลา ก็พยายามกระทุงทุกวิถีทางที่จะช่วยให้อำนาจของพรรคชนะการเลือกตั้ง โดยการทุจริตคดโกงเพื่อบิดเบือนมติที่แท้จริง ทำให้การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งที่ "สกปรก" ที่สุดในประวัติศาสตร์เลือกตั้ง จนทำให้เกิดความไม่พอใจ และทหาญมาด้วยการเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้งครั้งใหญ่ แต่ผู้นำพรรคเสรีมนังคศิลา กลับเห็นว่า การเดินขบวนของประชาชนและนักศึกษานับแสนเป็น "เรื่องเล็ก" เป็น "เสียงส่วนน้อย"

การที่พรรคเสรีมนังคศิลา ประพฤติการทุจริตโดยไม่สนใจว่าประชาชนจะมีความรู้สึกเช่นไรต่อพรรค และไม่แยแสต่อการประท้วงของประชาชน ย่อมพิสูจน์ให้เห็นว่า พรรคนี้ขาดความรับผิดชอบต่อ

๕๕ "จะทองพิสูจน์ต่อไปว่าเป็นรัฐบาลของใครกันแน่", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๘๒, วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๐๐, หน้า ๕.

ประชาชน นอกจากนั้นยังมีพฤติกรรมอื่น ๆ อีกมากมายที่ล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบของประชาชน เช่น ในขณะที่ภาวะการครองชีพกำลังฝืดเคือง ประชาชนกำลังเดือดร้อนอดอยากยากจน ชาวอีสานจำนวนมากต้องอพยพพึ่งถิ่นฐานมาหาที่ทำกินใหม่ในพระนคร แต่ผู้นำพรรคเสรีมั่งคั่งคิลา คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับใช้จ่ายเงินของทางราชการอย่างขาดความรับผิดชอบเพื่อความสุจริตใจ เช่น ได้จัดสร้างบ้านพักตากอากาศของตนด้วยเงินของทางราชการมากมายหลายแห่ง เช่นที่เพชรบูรณ์ หาดเจ้าสำราญ บางปู บางแสน อุษยชาติ ลพบุรี นครไชยศรี แม่ฮ่องสอน บางละมุง นครราชสีมา หรือเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปตรวจราชการตามส่วนภูมิภาคนั้นก็ส่งเครื่องบินกองทัพอากาศมาจ่ายตลาดถึงกรุงเทพฯ ทุกวันไป ^{๕๙} ดังนั้นเมื่อพรรคฝ่ายค้านเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๐๐ นั้น หัวข้อสุดท้ายของญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปก็คือ "... ในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลนี้ใคร่ขอสำแดงว่าไม่รับผิดชอบต่อประชาชนและไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตย..." ^{๖๐} และเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก่อการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลพรรคเสรีมั่งคั่งคิลาเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ นั้น สาเหตุใหญ่ที่รัฐบาลนำมาเป็นข้ออ้างก็คือ "... รัฐบาลพรรคเสรีมั่งคั่งคิลาได้บริหารราชการแผ่นดินไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน..." ^{๖๑}

ทางด้านความรับผิดชอบต่อสมาชิกพรรค พรรคเสรีมั่งคั่งคิลา มุ่งที่จะใช้สมาชิกของพรรคเป็นเครื่องมือช่วยให้พรรคสามารถปฏิบัติภารกิจได้ดั่งใจไปเท่านั้น พรรคเสรีมั่งคั่งคิลาพยายามรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เข้ามายืนในสังกัดของพรรคโดยการให้ผลประโยชน์ตอบแทนต่าง ๆ เป็น

^{๕๙} "บ้านพักสมบัตินจำเป็นแก่ชีวิตสำหรับมหาเศรษฐี", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๕, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐, หน้า ๖.

^{๖๐} พนม ภัยหนาว, op.cit., หน้า ๔๓.

^{๖๑} ประกาศพระบรมราชโองการตั้งผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร, ราชกิจจานุเบกษา, แผนกกฎหมาย, เล่มที่ ๗๕ ตอนที่ ๗๖ ฉบับพิเศษ, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐, หน้า ๑.

กันว่า มีการแจกเงินเป็นพิเศษ นำไปทัศนารทางประเทศ ให้โค้วท้าวอนุญาตส่งชาวลอกนอกประเทศ^{๖๒}
มอบตำแหน่งหน้าที่ เช่น ตำแหน่งรัฐมนตรี เลขาธิการรัฐมนตรี ฯลฯ^{๖๓} ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกสภาผู้
แทนราษฎรเหล่านั้นให้การสนับสนุนพรรค ดังนั้นจึงพอมองเห็นเจตนาของพรรคเสรีมั่งคศิลาโค้ว
ทางพรรคไม่มีความประสงค์จะรับผิดชอบหรือถูกควบคุมโดยสมาชิกของพรรค จึงแก้ปัญหานี้โดยการ
"ซื้อ" ความสนับสนุนของสมาชิกพรรคผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน ส่วนทางด้านสมาชิกสภาผู้
แทนราษฎรประเภทที่ ๒ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งนั้น รัฐบาลพรรคเสรีมั่งคศิลาโค้วให้ความไว้วางใจเป็น
อย่างมากกว่าคงจะให้การสนับสนุนรัฐบาลในรัฐสภาอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะสมาชิกประเภทที่ ๒ นี้
ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ โดยเป็นสมาชิกของคณะรัฐประหารหรือเป็นข้าราชการที่ให้การสนับสนุนรัฐ
บาลเป็นอย่างดีอยู่แล้ว และเนื่องจากเป็นข้าราชการมีวินัยยังคงอยู่คงไม่มีพินัยภัยต่อรัฐบาล ดังนั้น
พรรคเสรีมั่งคศิลาจึงไม่ค่อยให้ความสนใจเอาใจใส่กับบรรดาสมาชิกประเภท ๒ เท่าประเภท ๑
รัฐบาลเริ่มตระหนักในความสัมพันธ์ของสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในคณะรัฐประหาร
ทยอยกันลาออกจากพรรคเสรีมั่งคศิลาเรื่อย ๆ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนถึง ๘๑ คน^{๖๔} ภายหลังจากที่
รัฐมนตรีฝ่ายทหารลาออกเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๐๐ การลาออกจากพรรคครั้งใหญ่นี้สมาชิกประ
เภท ๒ ให้เหตุผลว่า พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒
ขึ้นเพื่อให้เป็นพี่เลี้ยงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ ในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกประเภทที่ ๒
จึงไม่สมควรสังกัดพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เหตุผลที่แท้จริงน่าจะมาจากการ
ที่คณะรัฐประหารได้ตั้งเงื่อนไขก่อนเข้าร่วมในคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ภายหลังการเลือกตั้งว่า จะไม่ยอม
เข้าร่วมกับรัฐบาลหากรัฐบาลนั้นประกอบด้วยบุคคลซึ่งประชาชนไม่ต้องการ บุคคลซึ่งคณะรัฐประ

^{๖๒} "โทรทัศน์" (นามแฝง), "เราจะโค้วรัฐบาลจอมพลแปลก", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์,
ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๕, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐, หน้า ๑๖.

^{๖๓} ชาวนวศ์ สุกดลภา, op.cit., หน้า ๑๗๖.

^{๖๔} "ส.ส.ประเภทที่ ๒ บอกศาลาพรรคเสรีมั่งคศิลาเสียแล้ว", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์,
ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๔, วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๐๐, หน้า ๔.

หารระบุว่าประชาชนไม่ต้องการนักกีฬา พลเอกมังกร พรหมโยธี นายพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ และพลโท ประยูร ภมรมนตรี และหลังจากเจรจากันอยู่นานก็ตกลงประนีประนอมกันได้ว่ารัฐบาลชุดใหม่จะไม่มีพลเอกมังกร พรหมโยธี และพลโทประยูร ภมรมนตรี ส่วนพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ นั้น จะให้ลาออกจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ให้รับตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทยเพียงอย่างเดียว แต่หลังจากที่รัฐบาลขึ้นเรียบร้อยแล้ว พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ กลับไม่ยอมลาออกจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ โดยอ้างว่าสามารถสภานุเคราะห์ประเภทที่ ๑ ให้การสนับสนุนเพราะเห็นว่าตนเป็นผู้มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งนี้

เมื่อพรรคฝ่ายค้านรวมกำลังกันเสนอขู่ว่าจะเปิดอภิปรายทั่วไปนั้น หัวข้อหนึ่งที่บรรจุไว้ก็คือ "... รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดนี้ไม่รักษาสัจจะวาจาที่กล่าวไว้ จนเป็นเหตุให้เสื่อมความนิยมเชื่อถือจากประชาชน..."^{๖๕} ข้อความตอนต้นสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นข้อความแสดงเจตนารมณ์แทนคณะรัฐประหาร เพราะเป็นข้อความที่หัวหน้าพรรคสหภูมิอันเป็นพรรคการเมืองซึ่งได้รับความสนับสนุนอย่างล้นหลามจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ บุคคลสำคัญในคณะรัฐประหารเป็นผู้อภิปราย และส่วนหนึ่งของคำกล่าวหาที่ว่า "... ไม่รักษาสัจจะวาจาที่ไว้ไว้..." ก็คือการที่พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ประกาศจะลาออกหลังจากได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แล้วบิณฑุ์วิ้วไม่ยอมปฏิบัติตามสัญญาการไม่ปฏิบัติตามสัญญากังกล่าวยอมถือได้ว่าเป็นการแสดงออกถึงการไม่ให้ความสำคัญและไม่ยอมรับผิดชอบต่อคำสัญญาที่ให้ไว้กับคณะรัฐประหาร ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นสมาชิกของพรรคเสรีมนังคศิลาด้วย

๔.๑.๒.๔ ความผูกพันก่อนแนวนโยบายของพรรค โดยปกติแล้วแนวนโยบายของพรรคการเมืองนั้นก็คือ ข้อเสนอหรือคำมั่นสัญญาที่พรรคให้ไว้ต่อประชาชนว่า ถ้ามีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลแล้วก็จะใ้ชนโยบายนั้นเป็นแนวทางในการบริหารประเทศให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ ดังนั้นประชาชนผู้ดีหรือออกเสียงจึงมีโอกาสพิจารณาตัดสินใจเลือกสนับสนุนพรรคการเมืองที่แนวนโยบายที่ตนชอบ และเมื่อพรรคการเมืองชนะการเลือกตั้งได้เป็นรัฐบาลก็ชอบที่จะบริหารประเทศให้เป็นไป

ตามนโยบายหรือค่านิยมสัญญาที่ตนได้ให้ไว้ แต่จะปฏิบัติได้เพียงใดนั้น ก็แล้วแต่ว่ารัฐบาลนั้นจะมีความ
รับผิดชอบ ความตั้งใจ และขีดความสามารถที่จะปฏิบัติตามนโยบายนั้นแค่ไหน

สำหรับกรณีของพรรคเสรีมั่งคั่งคีดานั้น ผู้นำพรรคนี้ไ้บริหารประเทศโดยต้องการที่จะรักษา
อำนาจการปกครองประเทศให้อยู่ในกำมือของพวกเขาในหนานที่สุด จึงละเลยคอบนวนนโยบายที่พึง
ปฏิบัติต่อสังคมและประเทศชาติ ไม่ค่อยมีการเอาใจใส่กับนโยบายที่จดทะเบียนไว้หรือนโยบายที่
แสดงขณะขอรับความไว้วางใจจากรัฐสภากันแต่อย่างใด ตลอดเวลาที่รัฐบาลพรรคเสรีมั่งคั่งคีด
เป็นรัฐบาลปกครองประเทศก็ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลพยายามบริหารงานตามนโยบายที่แสดงไว้ ในบาง
ครั้งการฉกฉาบปรากฏว่ารัฐบาลกระทำในสิ่งตรงกันข้ามกับนโยบายที่แสดงไว้ก็มี เช่น มีการคอร์รัปชัน
ในวงการราชการมากมาย โดยที่รัฐบาลไม่เอาใจใส่ปราบปรามอย่างจริงจัง มีการเล่นพรรคเล่น
พวก คดโกง ใช้อภิสิทธิ์ต่าง ๆ โครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นไปเพื่อเสริมบารมีของผู้นำรัฐบาลมาก
กว่ามุ่งประโยชน์เพื่อประชาชนเป็นสำคัญ ทั้งที่รัฐบาลได้แถลงว่า "รัฐบาลนี้จะบริหารราชการแผ่นดิน
โดยยึดมั่นในหลักการถือประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ และมุ่งความยาสุกของประชาชนเป็นที่ตั้ง"^{bb}
รัฐบาลมิได้เอาใจใส่ต่อการครองชีพและการทำมาหากินของราษฎร เมื่อราษฎรประสบปัญหาภัยได้
หาทางช่วยเหลือน้อย่างจริงจัง เช่น กรณีที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดทุพภิกขภัยราษฎรอดอยาก และ
กรรมกรรถไฟประท้วงงานเพื่อขอขึ้นค่าแรง แทนที่รัฐบาลจะเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคึกฉับส่งกำลังตำรวจ
ไปข่มขู่ทำร้ายร่างกายหัวหน้ากรรมกร ทำให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนว่ารัฐบาลมิได้นำพาคนนโยบาย
ข้อที่ ๔ ความว่า "... รัฐบาลนี้จะส่งเสริมการอาชีพของประชาชนให้เจริญก้าวหน้า ให้ประชาชนมี
รายได้เพิ่มมากขึ้น เพื่อใ้มีมาตรฐานการครองชีพดีขึ้น..."^{bc} เลย นอกจากนั้นรัฐบาลยังปล่อยให้
บุคคลอันซพาดทำการกดขี่ข่มเหงราษฎร ทั้งที่เคยแถลงว่า "... จะคุ้มครองป้องกันประชาชนให้ปลอดภัย
ภัยจากโจรผู้ร้าย และจากการถูกกดขี่ข่มเหงโดยไม่เป็นธรรม ให้ได้มีโอกาสตั้งหน้าประกอบสัมมาชีพ

^{bb}
"ปลาทอง" (นามแฝง), "คมขอกฎหมายบางชี้", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับ
ที่ ๘๖, วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๐, หน้า ๑๔.

^{bc}
Loc. cit.

โดยปราศจากการหวาดกลัว..." ^{๒๔} นอกจากนั้นยังได้ใช้วิธีซื้อเสียงผู้แทนอิสระ และผู้แทนฝ่ายค้าน
บางคนซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นผลทำให้เสียงสนับสนุนของรัฐบาลในรัฐสภาที่มีฐานมั่ง
คั่ง มีเสถียรภาพเป็นอันดี เสียงของฝ่ายค้านซึ่งเหลืออยู่จึงมีจำนวนไม่พอที่จะยับยั้งร่างพระราช
บัญญัติและการปฏิบัติงานของรัฐบาลได้ ฉะนั้นรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงมีอำนาจในทาง
บริหารมาก "นอกจากนี้รัฐบาลยังใช้วิธีการกลั่นแกล้งผู้แทนฝ่ายค้านด้วยวิธีการอื่น ๆ อีก" ^{๒๕}

พฤติกรรมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงตัวอย่างเพียงส่วนน้อยที่แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลพรรค
เสรีมนังคศิลาบริหารประเทศโดยที่มิได้มีความผูกพันต่อแนวนโยบายของพรรคเลยแม้แต่น้อยและพยายาม
หลัดฐานที่สำคัญที่สุดก็คือตัว จอมพล ป. พิบูลสงคราม หัวหน้าพรรคเองก็ได้สนใจในแนวนโยบายของ
พรรค เมื่อถูกถามว่าพรรคเสรีมนังคศิลาเป็นนโยบายอย่างไรบ้าง ก็มักบอกปัดให้ไปหาอ่านดูเอาเองใน
นโยบายที่โคจรถะเบียนไว้ ณ กระทรวงมหาดไทย เมื่อรัฐบาลขาดความผูกพันต่อนโยบายของชน
เสียแล้ว การบริหารประเทศก็ย่อมเป็นไปในแบบตามสะดวกทำนองเดียวกับเรือที่ปราศจากหางเสือ
ย่อมไม่สามารถที่จะนำประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ จึงเป็นเรื่องที่ไม่แปลกเลยที่การบริหาร
งานของรัฐบาลพรรคเสรีมนังคศิลาเต็มไปด้วยความเหลวแหลกอย่างยิ่ง

๔.๒ พรรคสหประชาไทย

๔.๒.๑ กอนการจัดตั้งรัฐบาล

๔.๒.๑.๑ การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ
พรรคการเมือง พุทธศักราช ๒๕๑๑ กับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศั
กราช ๒๕๑๑ และประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์
๒๕๑๒ แล้วพรรคสหประชาไทยก็ได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาสมาชิกของพรรคเป็นครั้งแรกที่หัวหมาก

^{๒๔}

Loc.cit.

^{๒๕}

พนม ภัยทนาย, op.cit., หน้า ๑๓๖.

จังหวัดพระนคร เพื่อเตรียมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งต่อไป ได้มีสมาชิกเดินทางมาจากทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร เข้าร่วมประชุมในครั้งนั้นประมาณ ๕๐๐ กว่าคน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่สมาชิกส่วนใหญ่หาได้มีความเลื่อมใสศรัทธาในนโยบายหรืออุดมการณ์ของพรรคไม่ ส่วนใหญ่ของการเข้าสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคสหประชาไทยด้วยเหตุผลซึ่งผู้สังเกตการณ์ท่านหนึ่งได้วิเคราะห์ไว้อย่างน่าฟังว่า "...พอจะแยกประเภทผู้เข้าประชุมครั้งแรกของพรรคสหประชาไทยซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมถึง ๕๐๐ คน แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง เชื่อว่าอำนาจบารมีของรัฐบาลซึ่งเป็นของพรรคคงจะสามารถช่วยเหลือให้คณะกรรมการเลือกตั้งหรือไม่ก็หวังต่อไปว่าเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วตนจะได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลใหม่ตำแหน่งใหญ่โตออกไป เช่น เป็นประธานสภา เป็นเลขาธิการรัฐมนตรี ฯลฯ ประเภทที่สองได้แก่ ผู้ที่หวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากพรรคในการเลือกตั้ง ทั้งเงื่อนไขที่มีการอภิปรายกันอย่างเอาเป็นเอาตายในเรื่องธรรมนูญการปกครองของพรรค มีสมาชิกคนหนึ่งทะเลาะกลางปดองถามคือ ๆ ว่า หมายความว่าอย่างไร พรรคจะช่วยเหลืออย่างไร และจะให้เงินช่วยเหลือเท่าไร ซึ่งเป็นจุดประสงค์ของนักการเมืองส่วนใหญ่ที่มาร่วมประชุมครั้งนี้ ส่วนนักการเมืองที่มาเข้าพรรครัฐบาลเพราะเลื่อมใสในนโยบายของรัฐบาลนั้นถามกันน้อยเพิ่มที่..."^{๗๐} ดังนั้น การประชุมครั้งแรกของพรรคสหประชาไทยที่หัวหมากจึงเต็มไปด้วยความวุ่นวายและความแตกแยกซึ่งจะโคกกลาวในภายหลัง

หลังจากการประชุมใหญ่ที่หัวหมากราว ๒ สัปดาห์ ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารกลางของพรรคสหประชาไทยก็ได้ทำการประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ เพื่อคัดเลือกตัวผู้สมัครเข้าแข่งขันเลือกตั้งทั่วประเทศ การประชุมได้จัดขึ้นที่ทำการของพรรคที่ถนนศรีอยุธยา แต่หลัก

^{๗๐} "อัครเจียรย์" (นามแฝง), "ท่านจะเลือกคนประเภทไหนเป็นคู่แข่ง", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ฉบับประจำวันจันทร์ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๑, หน้า ๑๓.

^{๗๑} มนตรี เจนวิทย์การ และคนอื่น ๆ, พรรคการเมืองไทยยุคปัจจุบัน (ธนบุรี: โรงพิมพ์กรุงไทยการพิมพ์, ๒๕๑๒), หน้า ๓๘.

การที่พรรคสหประชาไทยนำมาใช้ในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลต่าง ๆ เข้าสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคนั้น ปรากฏว่าใครกระทำไปโดยมิได้คำนึงถึงอุดมการณ์หรือทัศนคติทางการเมืองของลูกพรรค หากแต่กระทำโดยเหตุผลอื่น ๆ เช่น มุ่งจะให้ใครเด่นเฉพาะหน้า คือ เพื่อค้ำตัวแทนของสายต่าง ๆ ให้ได้สัดส่วนกัน และในขณะการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญ ดังเช่นที่ พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ เลขาธิการพรรค ได้แถลงหลักการพิจารณาการพิจารณาคัดเลือกว่า "...เนื่องจากความนิยมที่ประชาชน ชำราชการ หรือพระสงฆ์ต่อสมาชิก และพิจารณาจาก "ภูมิหลัง" ของสมาชิกว่าเคยทำความดี ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติมากน้อยเพียงใด..."^{๗๒} ถ้านำเอาคำพูดของเลขาธิการพรรคสหประชาไทยมาประยุกต์เข้ากับการกระทำที่ปรากฏแล้ว เราก็พอจะอนุมานได้ว่า คำว่า "ภูมิหลัง" นั้น หมายถึงประวัติทางการเมืองแทนหลังจากเคยได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นการส่วนตัวในอดีตมากน้อยเพียงใดนั่นเอง จะเห็นได้จาก "...ในบรรดารายชื่อที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากพรรคนี้ มีอดีต ส.ส. ที่เคยสังกัดพรรคเสรีมนังคศิลาจำนวน ๕๐ กว่าคน รวมทั้งสมาชิกสันนิบาตเสรีชนจำนวนประมาณ ๕๐ คน..." ทั้ง ๆ ที่คณะปฏิวัติ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ ซึ่งพรรคสหประชาไทยเป็นทายาททางการเมืองอยู่ ใดเคยปฏิวัติขึ้นก็เนื่องมาจากทนความวุ่นวายที่อภัยสมาคมพรรคเสรีมนังคศิลาเกิดขึ้นมาไม่ได้ ดังนั้นจึงไม่มีทางเลือกให้ความเป็นอื่น นอกจากพรรคสหประชาไทยเลือกเอาอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเสรีมนังคศิลาเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค ก็เพราะมีความประสงค์จะอาศัยคุณสมบัติส่วนตัวของอดีตสมาชิกเหล่านั้น เป็นกำลังสำคัญในการเลือกตั้ง เพราะไม่แน่ใจว่าหากจะส่งสมาชิกหน้าใหม่ ๆ ของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งโดยอาศัยนโยบายของพรรคเป็นเครื่องสนับสนุนแล้ว จะได้รับความนิยมอย่างเพียงพอมากกว่าคนอื่น^{๗๓}

ในที่สุด พรรคสหประชาไทยก็สามารถคัดเลือกผู้สมัครในนามของพรรคได้ครบทั้ง ๒๑๘ คน นับเป็นพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งมากที่สุด ส่วนพรรคอื่น ๆ ส่งผู้สมัครเข้า

๗๒

Loc.cit.

๗๓

"ประจวบ" (นามแฝง), "ผลสุดท้ายก็คงจะเหมือนเดิม", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๒๕, วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๑๑, หน้า ๕.

แข่งขันรับเลือกตั้งตามลำดับดังนี้

พรรคประชาธิปัตย์	๑๘๕ คน
พรรคประชาชน	๖๖ คน
พรรคแนวประชาธิปไตย	๕๗ คน
พรรคท้าวไร - ชาวนา	๓๖ คน
พรรคแนวรวม - เกษตรกร	๒๘ คน
พรรคสยามใหม่	๑๙ คน
พรรคสัมมาชีพชาวนา	๑๘ คน
พรรคเสรีประชาธิปไตย	๗ คน
พรรคประชาพัฒนา	๕ คน
พรรคไทยชีพย์	๑ คน

จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั่วประเทศรวม ๑,๒๕๔ คน ^{๗๕}

๔.๒.๑.๒ การรณรงค์หาเสียง

แผนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคสหประชาไทยได้พยายามกระทำอย่างเป็นระบบโดยพรรคฯ ได้ตั้งศูนย์ปฏิบัติการที่สำนักงานพรรคฯ ที่บ้านอัมพวัน มีพลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ เลขาธิการพรรคเป็นผู้อำนวยการศูนย์ และได้วางสายคุมการหาเสียงออกเป็นเขตๆ ^{๗๕} ดังนี้

- ๑) ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คุมโดย พลตำรวจโท พิชัย จุลละวณิชย์ รองเลขาธิการพรรค
- ๒) ภาคเหนือ คุมโดย พลตำรวจตรี สง่า กิตติขจร กรรมการผู้อำนวยการพรรค
- ๓) ภาคใต้ คุมโดย พลโทแสวง เสนาณรงค์ รองเลขาธิการพรรค

^{๗๕} สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑, ๑๖.

^{๗๕} มนที เจนวิทย์การ, op.cit., หน้า ๔๖.

๔) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คู่มือโดย พลเอก กฤษณ์ สีวะรา รองเลขาธิการพรรค
 เลขาธิการพรรค เป็นผู้ควบคุมการหาเสียงในจังหวัดพระนครและชนบทด้วยตนเอง การ
 ปฏิบัติการของการหาเสียงในภาคต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องรายงานให้ศูนย์ฯ ทราบตลอดเวลา ถ้าหาก
 เห็นว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลง ศูนย์ฯ จะส่งบุคคลไปช่วยปรากฏ เรียกกะแนนนิยมโดยศูนย์ฯจะจัดตั้ง
 หน่วยปฏิบัติการพิเศษเพื่อช่วยเหลือในการนี้^{๗๖}

นอกจากนั้น พรรคฯ ยังได้จัดให้มีอนุกรรมการขึ้นอีกฝ่ายหนึ่งในการรณรงค์หาเสียงระดับ
 จังหวัด อนุกรรมการนี้ประกอบด้วยลูกพรรคและประชาชนสาขาจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้แผนการหาเสียง
 เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ค่านโยบายที่จะนำไปทำการโฆษณาหาเสียงนั้น จอมพลถนอม กิตติขจร หัวหน้าพรรคฯ ได้
 ขอให้ลูกพรรคประจำที่ไปประชาชนทราบว่าพรรคสหประชาไทยเป็นพรรคของรัฐบาลที่จะช่วยในการ
 พัฒนาท้องถิ่น ชักจูงความเดือดร้อนของประชาชน และบำบัดความต้องการของประชาชนใดก็กว่าพรรค
 อื่น ๆ ทั้งหมด ลูกพรรคจะต้องเปิดเผยกับประชาชนว่าพรรคได้ทุ่มเทการพัฒนาบ้านเมืองอย่างเต็มที่
 ในระยะ ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยการสร้างถนน เขื่อน คุกคลอง ขุดประตวน บำรุงการเกษตร การ
 ศึกษา และส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ได้ขอให้ผู้สมัครของพรรคพยายามหาข้อดีข้อใหม่
 ของฝ่ายค้านด้วยข้อเท็จจริง ใจคำพูดที่สุภาพ และได้ทำการแจกจ่ายของกินที่ถ่ายร่วมกับพรรคฯ
 สมาชิกที่สมัครพร้อมกับสำเนาถึงราษฎร เพื่อนำกลับไปหาเสียงด้วย^{๗๗}

ด้านความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่พรรคสนับสนุนให้กับลูกพรรคนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ก็มีการสนับสนุน
 ทางด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการหาเสียง เช่น จักรยานพาหนะและเครื่องกระจายเสียง จัด
 ภาพยนตร์ และช่วยด้านการพิมพ์โปสเตอร์ใบปลิวหาเสียง และพรรคได้ให้ความสนับสนุนทางการเงิน
 แก่ผู้สมัครของพรรคตามสมควร

^{๗๖}
 Loc.cit.

^{๗๗}
 Ibid., p.47.

ส่วนพฤติกรรมวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครในสังกัดพรรคสหประชาไทยในครั้ง
นี้ก็คงเหมือน ๆ กับพฤติกรรมหาเสียงของผู้สมัครพรรครัฐบาลในครั้งก่อน ๆ กล่าวคือ ผู้สมัครไม่
คอยนิมนต์เอานโยบายทางการเมืองของพรรคตนมาโฆษณาหากความนิยมของประชาชน การรณรงค์
หาเสียงส่วนใหญ่มักกระทำไปอย่างซาดหลักเกณฑ์ถูกต้อง ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะให้สัญญากับ
ประชาชนว่าถ้าตนได้รับการเลือกตั้งแล้วจะให้บริการบางอย่างเป็นการตอบแทน เช่น จะสร้างเขื่อน
สร้างถนนหนทางให้ เพื่อหาคะแนนเสียงใส่ตัว ในขณะที่เกี่ยวกับทำการโฆษณาทัศนคติของผู้สมัคร
บุคคล และหัวข้อที่นำมาโจมตีก็มักจะเป็นเรื่องส่วนตัว การหาเสียงเลือกตั้งออกนอกกรอบนอกทางถึง
ขนาดถูกพรรคกล่าวโจมตีรัฐบาลเสียเองก็มี เช่นที่พรรคสหประชาไทยได้ไล้ผู้สมัครคนหนึ่งออกจาก
พรรค เนื่องจากหาเสียงโจมตีรัฐบาล^{๗๘}

แม้จะได้วางระบบการรณรงค์หาเสียงไว้เป็นอย่างดี แต่พฤติกรรมในการหาเสียงของบุคคล
สำคัญ ๆ ของพรรคสหประชาไทยได้แสดงให้เห็นถึงการขาดความสามารถและความชำนาญในการหา
เสียงอย่างชัดเจน เช่น การหาเสียงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่พรรคประชาธิปัตย์อันเป็นพรรคฝ่ายค้าน
สำคัญออกหาเสียงกับราษฎรส่วนใหญ่ตามที่ชุมนุมชน แต่พรรคสหประชาไทยกลับนิยมหาเสียงกับราษฎร
เป็นกลุ่ม ๆ ตามโรงเรียน โรงงาน และองค์การรัฐวิสาหกิจ เช่น ที่ท่าเรือ องค์การ ร.ศ.พ. หรือ
บางทีก็เชื้อเชิญคนงานจากโรงงานบางแห่งไปประชุมฟังเลขาธิการพรรคสหประชาไทยพูดหาเสียงที่
บ้านเลขาธิการพรรคเสียเลย^{๗๙} วิธีการหาเสียงบางอย่างก็เป็นไปในแบบที่ไม่ค่อยเหมาะสมและมี
ผลได้ไม่คุ้มกับผลเสีย เช่น กรณีที่จอมพลถนอม กิตติขจร มีหนังสือในฐานะหัวหน้าพรรคสหประชาไทย
ไปถึงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ระดับอธิบดี ผู้อำนวยการกอง ที่เป็นสมาชิกของพรรคในทุกกระทรวงราชการ
ข้าราชการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครพรรคสหประชาไทย^{๘๐} หรือการที่พลเอกกฤษณ์ สีวะรา

^{๗๘}
Ibid., p.45.

^{๗๙}
"กาท" (นามแฝง), "กาทออกข่าว", สยามรัฐรายวัน, ฉบับที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๘.

^{๘๐}
สยามรัฐรายวัน ฉบับวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑ - ๑๒.

รองเลขาธิการพรรคกิจสังคมเพื่อพิจารณาเสียงให้แกพรรคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น
 ล้วนแต่เป็นการเปิดช่องว่างให้ฝ่ายค้านมีโอกาสโจมตีได้ว่าผู้นำพรรคสหประชาไทยใช้อำนาจหน้าที่
 ราชการและตำแหน่งทางราชการเป็นเครื่องมือในการหาเสียงเป็นการเอาเปรียบบุคคลผู้ ทำให้พรรค
 สหประชาไทยต้องสูญเสียคะแนนเสียงไปอย่างไม่ควรจะเป็น เป็นจำนวนมาก

แต่อย่างไรก็ดีพฤติกรรมการรณรงค์หาเสียงส่วนตัวใหญ่ของพรรคสหประชาไทยได้ดำเนินไป
 อย่างยุติธรรม มีค่าใช้จ่ายจกคชช.ม.แห่งพรรคฝ่ายค้านแต่อย่างใด การแข่งขันต่าง ๆ ก็ดำเนินไป
 ตามคลองคลองธรรม พอจะนับได้ว่าพรรคนี้ดำเนินการทางการเมืองด้วยความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
 มากกว่าพรรครัฐบาลยุคก่อน ๆ นอกจากนั้นพรรคสหประชาไทยได้วางแผนการหาเสียงไว้อย่างรอบ
 คอบและรัดกุมกว่าพรรคเสรีมนังคศิลาเป็นอันมาก ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าพรรคสหประชาไทยอยู่ใน
 สถานภาพทางการเมืองที่มั่นคงกว่าที่พรรคเสรีมนังคศิลาเป็นอยู่ในสมัยก่อนการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.
 ๒๕๐๐ เป็นอันมาก

๔.๒.๑.๓ การเลือกตั้ง

ในที่สุดเมื่อถึงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๑๐
 ของเมืองไทยก็เริ่มขึ้นตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. การเลือกตั้งครั้งนี้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือก
 กิ่งทั่วประเทศจำนวน ๑๘,๓๐๕,๘๓๗ คน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของตนเพียง ๓,๒๘๘,๘๓๒ คน เพื่อ
 เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๑๕ คน

การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งที่จัดว่าเรียบร้อยที่สุดในบรรดากการเลือกตั้งทั่วไป
 ทั้ง ๑๐ ครั้ง เราจะพบว่าความวุ่นวายของการเลือกตั้งในหน้าหนังสือพิมพ์น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็น
 เรื่องรายชื่อบุคคลที่เลือกทั้งหายไป หรือมีผู้สวมรอยมาใช้สิทธิเลือกตั้งบ้าง ซึ่งเป็นของธรรมดา
 สำหรับการเลือกตั้ง ส่วนการโธ่ก้างเข้าประทุษร้ายกันอันเนื่องมาจากการเลือกตั้งมีน้อยมาก มี

^{๘๖} เสรี น้อยบัวทิพย์, "การเมืองไทยวันนี้", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ฉบับวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑๘.

รายงานว่ามีผู้ออกการรายชื่อกำลังกองทหารเลือกตั้งเพียง ๓ แห่ง คือ จังหวัดนครราชสีมา กาฬสินธุ์ และน่าน จนมีผู้ยอมรับว่าการเลือกตั้งในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ นั้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมากที่สุด มีความบกพร่องน้อยที่สุด ความสำเร็จครั้งนี้พิสูจน์ว่า ถ้ามีเจตนาจะให้มีการเลือกตั้งที่เรียบร้อยจริง ๆ ย่อมทำได้ ในทางตรงข้ามการเลือกตั้งที่ไม่เรียบร้อยมาแต่อดีต หรือที่จะเกิดความไม่เรียบร้อยในครั้งต่อไปนั้น ย่อมมาจากเจตนาไม่บริสุทธิ์ของผู้รับผิดชอบโดยตรงเป็นเรื่องสำคัญที่สุด^{๘๓}

การนับคะแนนเสียงใ้กระทำตั้งแต่เวลาสิ้นสุดการเลือกตั้งจนรวมคะแนนเสร็จทั่วประเทศ ในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ ผลการรวมคะแนนปรากฏว่าตัวแทนของพรรคการเมืองต่าง ๆ ใ้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังนี้

พรรคสหประชาไทย	ใ้รับเลือกตั้งจำนวน	๗๕	ที่นั่ง
พรรคประชาธิปไตย	"	๕๗	"
พรรคแนวประชาธิปไตย	"	๗	"
พรรคแนวร่วมเศรษฐกิจ	"	๔	"
พรรคประชาชน	"	๒	"
พรรคสัมมาชีพช่วยชาวนา	"	๑	"
พรรคเสรีประชาธิปไตย	"	๑	"
ผู้สมัครอิสระ	"	๗๑	ที่นั่ง ^{๘๔}

^{๘๒} ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑๔ - ๑๖.

^{๘๓} "ร.พันทก" (นามแฝง), "บทความ", เกิดขึ้นแล้ว, ฉบับวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๓.

^{๘๔} "รายชื่อผู้ใ้รับเลือกเป็นตัวแทนทั่วประเทศ", สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑๖.

๔.๒.๑.๔ การจัดตั้งรัฐบาลบรรยากาศทางการเมืองหลังจากการเลือกตั้ง

เมื่อผลการเลือกตั้งปรากฏออกมา พรรคสหประชาไทยแม้จะชนะการเลือกตั้ง แต่ก็ยังไม่สามารถคุมเสียงข้างมากในรัฐสภาไว้ได้อย่างเด็ดขาด ใฝ่พยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะดึงเอาความสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มไม่สังกัดพรรคหรือผู้สมัครอิสระ ซึ่งมีจำนวนถึง ๗๑ คน จนพันเอกนายวรการบัญชา ประธานวุฒิสภาขณะนั้นได้วิจารณ์ว่า การที่พรรครัฐบาลไม่อาจคุมเสียงข้างมากในสภาผู้แทนไว้ได้ คงทำให้รัฐบาลชุดใหม่ (ซึ่งยังมีโคจักษ์ขึ้น) ของจอมพลถนอม กิตติขจร บริหารงานได้ยากลำบากและขาดเสถียรภาพ และคิดว่ารัฐบาลคงจะพยายามหาเสียงสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สมัครอิสระ เพื่อให้มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนพรรคประชาธิปไตยแม้ว่าจะได้รับเลือกตั้งมากกรองลงมาจากพรรคสหประชาไทย และถูกพรรคหลายกลุ่มเสนอให้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นโดยอาศัยเสียงสนับสนุนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มอิสระ แต่พรรคนี้ก็ไม่มีความพยายามจัดตั้งรัฐบาลแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะบุคคลที่นำในพรรคอ้างว่า คำนวณขอมั่งกับของพรรคอื่น เมื่อผลการเลือกตั้งออกมาปรากฏว่าเป็นเสียงข้างน้อยก็จะต้องทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้านที่ดี นอกจากนั้น ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ยังมีความไม่ไว้วางใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มอิสระ โดยอ้างว่า "...สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระนั้นรู้ใจยาก ในวันนี้อาจอยู่กับเรา วันหน้าอาจไม่อยู่กับได้..." นอกจากไม่แน่ใจในการสนับสนุนของกลุ่มอิสระแล้ว ผู้นำพรรคประชาธิปไตยยังเห็นว่าอุปสรรคใหญ่ที่พรรคนี้ไม่อาจรับจัดตั้งรัฐบาลได้อีกอย่างหนึ่งก็คือ วุฒิสภา เพราะกระบวนการทางนิติบัญญัติจะสมบูรณ์ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดก็ด้วยความเห็นชอบของรัฐสภาเท่านั้น เมื่อวุฒิสมาชิกส่วนใหญ่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ก็เป็นการยากที่ฝ่ายพรรคประชาธิปไตยจะได้รับการสนับสนุน เมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนจากวุฒิสภารัฐบาลจะคงอยู่ต่อไปไม่ได้

^{๘๕} สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖, หน้า ๒.

^{๘๖} สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖, หน้า ๑๖.

^{๘๗} Loc. cit.

ขณะเดียวกัน กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สังกัดพรรคก็ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาถึง ๗๑ คน และในจำนวนนี้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกลุ่มสันนิบาตเสรีชน ที่พรรคสหประชาไทยไม่ส่ง เขาสมัครรับเลือกตั้งถึง ๔๐ คนเศษ^{๘๘} กลุ่มนี้จึงมีแนวโน้มที่จะให้การสนับสนุนพรรคสหประชาไทยจัดตั้งรัฐบาล เพราะว่าสันนิบาตเสรีชนก็คือองค์การซึ่งให้การสนับสนุนทางการเมืองแก่พรรคสหประชาไทยโดยปริยาย แต่เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้ รู้อถึงความสำคัญของพวกตนที่ว่าพรรคสหประชาไทยจำเป็นต้องพึ่งตน จึงพยายามรวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มพลังในการต่อรองเงื่อนไขที่จะให้การสนับสนุนพรรคสหประชาไทยจัดตั้งรัฐบาล โดยในขั้นแรกได้ประกาศชื่อคณะกรรมการบริหารของกลุ่มจำนวน ๕ คน มีนายพานิช สัมภวคุปต์ นายบุญธรรม ชุมดวง นายเกียรติ นาคะพงษ์ นายคิดก บุญเสริม นายสุบัน พูลพัฒน์ นายสุจินต์ เชาววิศิษฐ์ นายอาจิณ ลิมทั้ง เจ้าบุญเลิศ ๗ เชียงใหม่ นายฐสิน โคนันท์^{๘๙}

เหตุที่อยู่หลังฉากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้ก็คือ นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ วุฒิสมาชิกซึ่ง เป็นหัวหน้าของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระกลุ่มสันนิบาตเสรีชนสยามภาคไทย อันมีจำนวนประมาณ ๓๐ คน^{๙๐} เงื่อนไขสำคัญ ๆ ที่พรรคนี้พยายามยกขึ้นต่อรองกับผู้นำพรรคสหประชาไทยและพรรคประชาธิปัตย์มีดังนี้

ก. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระกลุ่มสันนิบาตเสรีชนขอให้พรรคสหประชาไทยแก้ไขธรรมเนียมของพรรคเสียใหม่ เพราะก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสันนิบาตเสรีชนกลุ่มหนึ่งได้ขอให้พรรคสหประชาไทยแก้ไขธรรมเนียมของพรรคเสียใหม่ แต่ทางพรรคไม่ยอม พวกตนจึงได้เดินออกจากที่ประชุมพรรคที่หัวหมากเป็นการประท้วง ดังนั้นถ้าจะให้พวกตนร่วมมือด้วยทางพรรคก็ควรจะแก้ไขธรรมเนียมของพรรคเสียใหม่^{๙๑}

^{๘๘} ไทยรัฐ, ฉบับวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑.

^{๘๙} ไทยรัฐ, ฉบับวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑, ๑๖.

^{๙๐} สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑๖.

^{๙๑} สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๑ - ๑๖.

ข. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระ ต้องการเสนอข้อแทนกลุ่มของตน คือ นายสุบิน พูลพัฒน์ เขาเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรโดยให้เหตุผลว่า ประธานสภาผู้แทนราษฎรควรเป็นบุคคลที่ไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองใด ๆ เพื่อที่จะได้ทั้งตัวเป็นกลางอย่างแท้จริง ข้อเสนอได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งไม่ยากให้พรรคสหประชาไทยได้ทำหน้าที่ประธานสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ได้เสนอเงื่อนไขแลกเปลี่ยนกันว่า หากทางกลุ่มอิสระตกลงให้ทำหน้าที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรแทน ตนก็จะยอมให้ทำหน้าที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎรแทนกลุ่มอิสระ หรือถ้ากลุ่มอิสระต้องการทำหน้าที่ประธานสภาตนก็จะยอมรับทำหน้าที่รองประธานสภาทั้งสองคนเป็นการตอบแทน^{๕๒} ในขณะเดียวกันทางฝ่ายพรรคสหประชาไทยก็ต้องการให้ทำหน้าที่ประธานสภา ตกกับพรรคของตน และได้ทบทวนขอเสียงสนับสนุนจากกลุ่มอิสระ ในชั้นแรกกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระมีมติต้องการร่วมมือกับพรรคประชาธิปัตย์ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระจะขอทำหน้าที่ประธานสภาให้กับนายสุบิน พูลพัฒน์ และจะยกตำแหน่งรองประธานสภาให้กับพรรคประชาธิปัตย์^{๕๓} แต่พรรคสหประชาไทยได้ให้ นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ วุฒิสมาชิกสังกัดพรรคตน และมีอิทธิพลเหนือกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนอิสระสายสันนิบาตเสรีชนเข้าเจรจาขอรองให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มอิสระหันไปสนับสนุนพลตรี ศิริ สิริโยชิน พรรคสหประชาไทย เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรได้สำเร็จ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ในการให้ความสนับสนุนพรรคสหประชาไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระบางคน อาจมีการทอรองเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทน

ค. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มอิสระ ต้องการสนับสนุนให้นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ ผู้นำ

^{๕๒} "ประจวบ" (นามแฝง), "สภาผู้แทน", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ฉบับวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๒, หน้า ๓ - ๔.

^{๕๓} "พนัส" (นามแฝง), "อิสระกับอิสระก็มาแตกกันเอง", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ฉบับวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๒, หน้า ๔.

^{๕๔} ไทยรัฐ, ฉบับวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๑๒, หน้า ๑๐.

ที่แท้จริงของกลุ่มคนได้ทำหน้าที่รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดใหม่ ซึ่งนายประสิทธิ์เองก็โดยอมรับว่ามีสมาชิกรัฐสภาแทนราษฎรอิสระสนับสนุนคนเจนนั้นจริง แต่พรรคสหประชาไทยก็ปฏิเสธโดยอ้างว่าถ้าพรรคยอมเลือกนายประสิทธิ์เป็นรัฐมนตรี ก็คงพิจารณาถึงวุฒิสมาชิกอื่น ๆ ที่เคยเป็นหัวหน้าคณะเขาพรรค เช่น นายประสิทธิ์ วุฒิสเกต นายसानนท์ สายสว่าง ฯลฯ เป็นรัฐมนตรีด้วย เพราะบุคคลเหล่านั้นล้วนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

ในระยะตั้งเทรามาผลการเลือกตั้งจนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์นั้น เป็นระยะที่พรรคสหประชาไทยทุ่มเทความพยายามทุกอย่างที่จะดึงเอากลุ่มสมาชิกรัฐสภาแทนราษฎรอิสระให้มาสนับสนุนคนในลารจักรัฐบาลใหม่ได้ การจักรัฐบาลใหม่ยังไม่อาจทำได้สำเร็จจนกระทั่งถึงต้นเดือนมีนาคม จึงอยู่ในฐานะที่มีคนสงสัยว่าจะคุมเสียงข้างมากในรัฐสภาไว้ได้ ดังที่พันเอกอาจศึก ดวงสว่าง รองโฆษกพรรคสหประชาไทยได้ประกาศอย่างมั่นใจว่าตำแหน่งประธานสภาผู้แทนของพรรคอยู่ร่วมกับพรรคสหประชาไทยอย่างแน่นอน เพราะได้รับความร่วมมือจากกลุ่มสมาชิกรัฐสภาแทนราษฎรอิสระแล้วกว่า ๘๐ เสียง

จนในที่สุดได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๑๒ และได้ประกาศจัดตั้งคณะรัฐมนตรีได้สำเร็จในวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๑๒ มีรายชื่อนามคณะรัฐมนตรีดังต่อไปนี้

๑. พลเอกประภาส จารุเสถียร	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
๒. นายพจน์ สารสิน	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
๓. พลโท แสง เสนาณรงค์	เป็นรัฐมนตรีกระทรวงในสำนักนายกรัฐมนตรี
๔. จอมพลถนอม กิตติขจร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๕. นายเสริม วิจิตรกุล	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

^{๘๕} "สส. อิสระนิคหวังครั้งใหญ่ ที่ถูกพรรคพลาถำแห่ง ร.ม.ท.", ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๑๒, หน้า ๑๖.

^{๘๖} "อาจศึก ว่า สปท. ไล่ตำแหน่งประธานสภาเพราะอิสระมาเขาควยกว่า ๘๐ คน", สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๑๒, หน้า ๑.

- ๖. พันเอก หนัก คอมันตร์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
- ๗. ม.ร.ว. จักรทอง ทองใหญ่ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
- ๘. พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
- ๙. นายพจน์ สารสิน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ
- ๑๐. พลเอกประภาส จารุเสถียร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- ๑๑. หลวงจ่างกูญเนติศาสตร์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
- ๑๒. นายสุกิจ นิมมานเดมิทร์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- ๑๓. นายบุญทนะ อัทธการ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ
- ๑๔. พลตำรวจเอกประเสริฐ รุจิรวงศ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- ๑๕. พลโทพงษ์ ปุณณะกันต์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
- ๑๖. พลเอกจิตติ นาวิเสถียร เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
- ๑๗. ม.ร.ว. ทองแหง ทองแถม เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
- ๑๘. นายจิตติ สุจริทกุล เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ
- ๑๙. นายมัญญ บิริสุทธิ์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร
- ๒๐. พลเรือตรี พลดี สิ้นธุโสภณ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
- ๒๑. ม.ล. ชูชาติ กำภู เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ
- ๒๒. นายทวี แรงขำ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
- ๒๓. นายถวิล สุนทรการกุล เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
- ๒๔. พลโทอัมพร ศรีไชยันต์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม
- ๒๕. พลเอกกฤษณ์ สีวะรา เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- ๒๖. พลตำรวจโทพิชัย กุลละวณิชย์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐการ
- ๒๗. นายสมบุญ ผ่องอักษร เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๒๘. นายสอาด หงษ์ยนต์

เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๕๗

การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดนี้ มีลักษณะเด่นอยู่ ๒ อย่าง คือ ประการแรก เป็นการพยายามผสมผสานกันระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ คงจะเห็นได้จากโคกคึดเลือกข้าราชการประจำตำแหน่งสูง ๆ เช่น ปลัดกระทรวง หรืออธิบดีขึ้นเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่าง ๆ แทนที่กระทรวง ดูเหมือนว่ารัฐบาลชุดนี้หวังที่จะผสมผสานความสามารถในทางการเมืองของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงให้ได้รับการสนับสนุนจากความสามารถและความชำนาญงานของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ซึ่งข้อสมมติฐานนี้ยังได้รับการสนับสนุนโดยข้อเท็จจริงบางอย่าง เช่น ในกรณีของกระทรวงเกษตร ม.ร.ว.จักรทอง ทองใหญ่ ปลัดกระทรวงซึ่งมีความชำนาญงานประจำของกระทรวงอยู่แล้ว ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ก็ได้มีการแต่งตั้งพลตำรวจโทพิบูล กุดละวณิชย์ รองเลขาธิการพรรค ซึ่งเป็นนักการเมืองสำคัญของพรรคสหประชาไทย เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เป็นต้น ประการที่สอง ผู้นำพรรคสหประชาไทยเห็นจะมั่นใจว่าตนคุมเสียงข้างมากไว้ได้อย่างเด็ดขาด และสามารถจัดตั้งรัฐบาลที่คุมเสียงข้างมากในรัฐสภาออกหน้าการประกาศคณะรัฐมนตรีเพียงไม่กี่มากน้อยก็คือ การที่รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดใหม่ นอกหลายคนไม่รู้ตัวมาก่อนว่าจะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี เช่น ม.ร.ว.จักรทอง ทองใหญ่ หรือทราบล่วงหน้าอย่างกระตั้นหันก่อนการประกาศพระบรมราชโองการฯ เพียงไม่กี่ชั่วโมง เช่น นายสอาด หงษ์ยนต์ และนายจิตติ สุจริกกุล เป็นต้น นี้ก็ย่อมแสดงว่าการค้นหาตัวรัฐมนตรีต่าง ๆ ในคณะรัฐมนตรีนั้นได้เป็นไปอย่างยากลำบากมาก

๕๗

สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๒, หน้า ๑ - ๑๖.

๕๘

"ร.ม.ค.ใหม่ทางไหนจะดีกว่า", สยามรัฐรายวัน, ฉบับวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๒, หน้า ๑ - ๑๖.

๕๙

"ค.ร.ม.ชุดใหม่เข้าในหลวง", ไทยรัฐ, ฉบับวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๑๒, หน้า ๒.

๔.๒.๒ พฤติกรรมทางการเมืองหลังการจัดตั้งรัฐบาล

๔.๒.๒.๑ การนิคมอุตสาหกรรม

รัฐบาลพรรคสหประชาไทยก็เหมือนกับพรรครัฐบาลในยุคก่อนนั่นเอง ในแง่ที่ผู้นำพรรคพยายามสร้างฝ่ายบริหารให้เข้มแข็ง มีอำนาจครอบงำฝ่ายนิคมอุตสาหกรรม พรรคสหประชาไทยในขณะนั้นมองเห็นใครก็ตามที่กระตือรือร้นในรัฐธรรมนุญของประเทศ ซึ่งก็ได้บัญญัติให้มีรัฐสภาประกอบด้วย ๒ สภา คือ สภาผู้แทน สมาชิกสภาได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน กับวุฒิสภา ซึ่งวุฒิสมาชิกได้รับการแต่งตั้ง มีจำนวนถึง ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกในสภาผู้แทน วุฒิสภาสามารถยับยั้งร่าง พ.ร.บ. ต่าง ๆ ที่สภาผู้แทนได้ลงมติเห็นชอบแล้วไว้ถึง ๑ ปีได้ นอกจากนี้การกักตุนเงินที่สำคัญ ๆ ทางนิคมอุตสาหกรรมที่จะต้องกระทำโดยมติของที่ประชุมร่วมกันของสภาทั้งสอง ซึ่งทำให้วุฒิสภา กลายเป็นเครื่องมือของพรรครัฐบาลในการปิดบังเจตนารมณ์ของประชาชนไป ตัวอย่างเช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะกระทำได้โดยมติของรัฐสภาด้วยคะแนน ๒ ใน ๓ นั่นก็หมายความว่า จะแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ก็ต้องใช้คะแนนเสียงถึง ๒๕๖ เสียง ซึ่งมากกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนทั้งหมดเสียอีก การดำเนินงานทางกิจการกานนิคมอุตสาหกรรมของพรรคสหประชาไทยนั้น ทางพรรคโคพยายามใช้กลไกของระบบพรรคอย่างเข้มแข็ง การลงมติทาง ๆ ในรัฐสภา วุฒิสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนในสังกัดพรรคจะต้องปฏิบัติตามมติของที่ประชุมพรรคอย่างเคร่งครัด กล่าวคือในสมัยประชุมรัฐสภา พรรคสหประชาไทยจะจัดให้มีการประชุมพรรคขึ้นก่อนการประชุมสภาผู้แทน ๑ วันเป็นประจำ ที่ประชุมพรรคประกอบด้วยคณะรัฐมนตรี วุฒิสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนในสังกัดพรรค มติของที่ประชุมพรรคก็คือเอาเสียงข้างมากของสมาชิกพรรคฝ่ายรัฐสภาเป็นเครื่องตัดสิน ในบางครั้งมติของที่ประชุมพรรคอาจจะไม่สอดคล้องกับความเห็นส่วนใหญ่ของสมาชิกสภาผู้แทนในสังกัดพรรค ซึ่งตามหลักสากลนิยมแล้วพรรคยอมรับความที่พรรคมีความสำคัญกว่ามติของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในพรรคโดยเฉพาะ แต่สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนในสังกัดพรรคนั้นบางครั้งอาจเกิดความลังเลไม่แน่ใจว่าควรปฏิบัติตามมติพรรค หรือจะปฏิบัติตามความรู้สึกของประชาชนผู้เลือกตั้งตนเข้ามา เมื่อจำต้องปฏิบัติตามมติของพรรค ซึ่งขัดกับความถูกต้องที่แท้จริงของตนบ่อย ๆ เขา ก็ยังเกิดความไม่พอใจ ถึงกับสมาชิกสภาผู้แทนบางคนให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่าต่อไปหากเห็นว่าการดำเนินงานของรัฐบาลตามมติของพรรคนั้นเป็นการขัดต่อประโยชน์ของประชาชนอย่างใหญ่หลวง พวกตนก็ย่อมจะต้องรักษาผลประโยชน์

โภชนของประชาชน โดยไม่คงถือมติพรรคเป็นสำคัญออกไป^{๑๐๐} ซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้เกิดความ
 แทรกร้าวระหวางสมาชิกสภาแทนทางกลุ่มกับสมาชิกส่วนใหญ่ของพรรคชนแล้ว พรรคสหประชาไทย
 ก็น่าที่จะพยายามหาหนทางแก้ไขปัญหานี้เสีย แต่เดิกลับปรากฏว่าแทนที่พรรคสหประชาไทยจะพยายาม
 ประดิษฐ์ระดมยอมผ่อนปรนตามความคิดเห็นของลูกพรรคเพิ่มขึ้นบ้าง รัฐบาลพรรคสหประชาไทยกลับ
 มุ่งหาการสนับสนุนรัฐบาลควรวีการข้อเสียซึ่งสนับสนุนจากลูกพรรค เช่น ดร.เสรีม วินิจฉัยกุล รัฐ
 มंत्रीว่าการกระทรวงการคลัง เปิดเผยในที่ประชุมพรรคว่ารัฐบาลได้จัดสรรเงินให้ลูกพรรคทุกคน^{๑๐๑}
 ละ ๑ ล้านบาท เพื่อให้ ส.ส. มีโอกาสเสนอเป็นงบประมาณนำไปพัฒนาจังหวัดของแต่ละคน^{๑๐๒}
 สำหรับพรรคการเมืองอื่น ๆ พรรคสหประชาไทยก็นับนโยบายที่จะชักชวนให้สมาชิกสภาแทนซึ่งไม่สังกัด
 พรรคหรือสังกัดพรรคอื่น ๆ เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกพรรคสหประชาไทย โดยมีผลประโยชน์บาง
 อย่างให้^{๑๐๓} ส่วนสมาชิกสภาในสังกัดพรรคอื่น ๆ ที่ไม่เข้าร่วมในพรรคสหประชาไทย แต่ให้การสนับสนุน
 พรรคสหประชาไทยอย่างลับ ๆ เช่น พรรคอิสระก็จะได้รับความช่วยเหลือ เช่น จัดสรรเงิน
 บำรุงจังหวัดให้ทุกคน ๆ ละล้านบาท^{๑๐๓} เป็นต้น กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของไทยนั้น
 จะดำเนินการพิจารณารายละเอียดโดยคณะกรรมการต่าง ๆ ดังนั้นคณะกรรมการจึงเป็นหน่วย
 หลักของรัฐสภาในการดำเนินการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติซึ่งพรรคสหประชาไทยก็ได้พยายามควบคุม
 จุดนี้ไว้โดยมีนโยบายให้คณะกรรมการต่าง ๆ ของสภาแทน ประกอบด้วยสมาชิกพรรคตนเป็น

^{๑๐๐} "กา" (นามแฝง), "เสถียรภาพในพรรครัฐบาล", สยามรัฐรายวัน (๑๒ มีนาคม ๒๕๑๓), หน้า ๗.

^{๑๐๑} "สปท. แจกลูกพรรคคนละ ๑ ล้าน", ประชาธิปไตยรายวัน (๒๗ มกราคม ๒๕๑๓), หน้า ๑, ๑๖.

^{๑๐๒} "นายโกให้ สส. พรรคเดียวชวอนเช่า สปท. เสีย", ประชาธิปไตยรายวัน (๑๐ มีนาคม ๒๕๑๔), หน้า ๑.

^{๑๐๓} "สปท. แจกลูกพรรคคนละหนึ่งล้าน", op.cit., หน้า ๑๖.

ส่วนมากใหม่สมาชิกสภาพรรคอื่นเข้าร่วมด้วยแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการพิจารณา
งบประมาณรายจ่ายซึ่งหากถือตามระบบพรรคแล้ว รัฐบาลคงไม่ยอมให้กรรมการพิจารณาจาก
พรรคฝ่ายค้านเข้าร่วม แต่เมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์โจมตีมาก ๆ เขาก็ยอมแต่งตั้งกรรมการซึ่งสั
งักพรรคอื่นเข้าร่วมในคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้วยคนหนึ่ง ๑๐๔ เพื่อให้พรรคอื่น ๆ ได้มี
โอกาสรู้เห็นและเพื่อขจัดข้อครหาอื่น ๆ เสีย พฤติกรรมในกระบวนการนิติบัญญัติของพรรค
สหประชาไทยจึงเป็นการแสดงออกถึงความต้องการที่จะผูกขาดอำนาจนิติบัญญัติของประเทศ โดย
พรรคเดียวผูกไว้ให้คงไปอีกคือคณะผู้นำของพรรคอย่างชัดเจน การกระทำดังกล่าวไต่ถึงความไม่พึง
พอใจให้กับสมาชิกสภาผู้แทนทั้งที่สังกัดพรรคและนอกสังกัดพรรคอย่างมาก

รัฐบาลพรรคสหประชาไทย

จึงถูกสมาชิกสภาผู้แทนคุกคามอยู่ตลอดเวลา จนผู้นำพรรคของทุกเขตความสามารถส่วนใหญ่ไปในการ
ควบคุมสมาชิกพรรคให้อยู่ในระเบียบวินัยจนไม่มีเวลาเอาใจใส่กับเรื่องอื่น จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า
ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ ถึง ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ นั้น มีพระราชบัญญัติ
ต่าง ๆ ออกไปบังคับเพียงไม่กี่ฉบับ และไม่มีพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญมาก ๆ เช่น แผนพัฒนา
เศรษฐกิจแห่งชาติ พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบอาชีพของคนต่างด้าว ฯลฯ ออกมาในช่วงเวลา
ดังกล่าวเลย

๔.๒.๒.๒ การบริหารประเทศ

การบริหารประเทศของพรรคสหประชาไทยนั้น คณะผู้นำพรรคได้ผูกขาด
อำนาจบริหารให้อยู่ในกำมือบุคคลสำคัญ ๆ ในพวกตน และพยายามกีดกันมิให้ผู้อื่นมาแข่งขัน ซึ่งคู่แข่ง
สำคัญก็คือสมาชิกสภาผู้แทน จึงกำหนดในรัฐธรรมนูญห้ามสมาชิกสภาทั้งสองสภาเป็นรัฐมนตรีเสียเลย
การกีดกันนี้ยังความไม่พอใจให้กับฝ่ายนิติบัญญัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกสภาผู้แทนอย่างรุนแรงใ้มี
การเรียกร้องขอให้แก้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ตนมีโอกาสเป็นฝ่ายบริหารได้บ้างอยู่เสมอ โดย

๑๐๔

"สปท. เหม่า ก.ก. งบประมาณเกือบหมด", สยามรัฐรายวัน (๔ สิงหาคม ๒๕๑๔),

อ้างว่าเพื่อเป็นการชดเชยของว่างระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร^{๑๐๕} นอกจากนั้นยังคุกคามที่จะไม่ให้ความร่วมมือกับฝ่ายบริหารอยู่เป็นประจำในช่วงระยะที่พรรคสหประชาไทยมีอำนาจปกครองประเทศระหว่างปี ๒๕๑๒ - ๒๕๑๔ จึงไม่ปรากฏว่ารัฐบาลสามารถมีผลงานทางด้านบริหารที่นาฏมิใจจะอวดเลย การบริหารทาง ๆ เพิ่มไปด้วยความล่าช้าเพราะถูกขัดขวางจากฝ่ายนิติบัญญัติ ในบางครั้งก็ถูกคุกคามจากฝ่ายนิติบัญญัติเสียจนแทบถึงขั้นไม่คิด เช่น กรณีที่รัฐบาลแพมตีในวาระแรกของร่างพระราชบัญญัติถ่ายโอนการกระจายเสียงการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยโอนอำนาจการสอบสวนจากตำรวจไปให้ฝ่ายปกครอง ร่างพระราชบัญญัตินี้งบประมาณที่ผ่านสภามาได้อย่างลาร่าและยากเย็นยิ่งขึ้นทุกปี ทำให้กลไกในการบริหารงานของรัฐบาลต้องได้รับความสับสนเสียหายและเกิดขลุกขลักไปทั่ว ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีไม่ค่อยจะมีความคิดริเริ่มหรือนโยบายที่แน่นอนในการบริหารประเทศ ถ้าอ่านรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีในช่วงนี้จะพบว่างานด้านบริหารส่วนใหญ่เกิดมาจากความริเริ่มของหน่วยราชการและข้าราชการประจำจากกรมกองต่าง ๆ แทบไม่ปรากฏว่ามีเรื่องสำคัญ ๆ ที่เกิดจากความริเริ่มของบุคคลในคณะรัฐมนตรีเองหรือคนสำคัญ ๆ ในพรรครัฐบาลเลย

ในการบริหารงานรัฐบาลก็มีได้มีนโยบายที่วางไว้อย่างแน่นอนและเหมาะสม เพราะนโยบายที่จัดทำระเบียบไว้ และนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภานั้นเป็นการเขียนไว้อย่างกว้างครอบคลุม และผู้นำของรัฐบาลก็มีใจเอาใจใส่มากนัก พฤติกรรมของการบริหารมักเป็นไปในแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเสียมากกว่า และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าก็มักเป็นไปอย่างล่าช้าไม่ค่อยทันต่อเหตุการณ์ ตัวอย่างเช่น

๑. ปัญหาทางเศรษฐกิจ ทางด้านสินค้าออกรัฐบาลมีได้มีนโยบายและโครงการที่แน่นอน มักจะใช้วิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น พกชาวขาดแคลนก็ห้ามส่งชาวออกนอกประเทศ หรือเพิ่มค่าฟรีเมียมข้าว แก่พอชาวเหลือมากก็เลิกค่าฟรีเมียม และให้รางวัลผู้ส่งชาวออก นโยบายที่ไม่แน่นอนทำให้ตลาดต่างประเทศหมดความเชื่อถือและต้องเสียตลาดไป การค้าน้ำตาล ก็บุก ยาง ฯลฯ

^{๑๐๕} "สพท. สัมภาษณ์เป็น ร.ม.ท. เลย", สยามรัฐรายวัน (๒๒ มกราคม ๒๕๑๓), หน้า ๑.

ก็ได้รับความกระทบกระเทือนจากความไม่แน่นอนนี้เช่นกัน นโยบายการเงินและการคลังก็ดำเนินนโยบายแบบอนุรักษ์นิยมจกเกินไป ไม่มีความยืดหยุ่นและขาดทัศนคติที่อนุภาคและไม่ทันต่อเหตุการณ์ทำให้ประเทศชาติเสียผลประโยชน์อยู่เป็นประจำ ตัวอย่างเช่นการลดค่าเงินปอนด์และการเพิ่มค่าของเงินมาร์กนั้นเป็นสิ่งที่แทบทุกประเทศได้คาดการณ์ล่วงหน้าและเตรียมรับสถานการณ์กันไว้แล้ว แต่รัฐบาลไทยก็ไม่ได้มีมาตรการอะไรที่จะป้องกันทุนสำรองของประเทศซึ่งจะได้รับความกระทบกระเทือนไว้เลย ปัญหาการขาดดุลการค้าที่เรื้อรังก็ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จนทำให้เกิดปัญหาการขาดดุลการค้าเงินและการขาดดุลงบประมาณตามมา

๒. นโยบายต่างประเทศของพรรคสหประชาไทยก็เป็นการผูกขาดโดยฝ่ายบริหาร โดยที่ฝ่ายอื่น ๆ ไม่มีโอกาสใดล่วงรู้และบางครั้งกระทรวงการต่างประเทศเองก็ถูกฝ่ายทหารแทรกแซงโดยไม่มีการบอกกล่าวหรือปรึกษาหารือเลย เช่น กรณีการตั้งฐานทัพอากาศของสหรัฐในประเทศไทยซึ่งฝ่ายทหาร เป็นผู้ตกลงกับฝ่ายสหรัฐอเมริกา โดยที่กระทรวงการต่างประเทศไม่มีโอกาสเกี่ยวข้องด้วยแม้ในระยะที่พรรคสหประชาไทยมีอำนาจในช่วงปี ๒๕๑๒ - ๒๕๑๔ ก็ตาม นับว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นไปโดยขาดการปรึกษาหารือ และการพิจารณาอย่างกว้างขวางในระหว่างผู้มีส่วนรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังดำเนินนโยบายผูกพันกับพันธมิตรตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาเกินไป โดยไม่เหลียวแลความเปลี่ยนแปลงในบรรยากาศของการเมืองระหว่างประเทศซึ่งมีแนวโน้มแสดงว่าสหรัฐอเมริกาดำรงลบทบหาของตนเอง และบทบาทที่นอกเหนือจากนี้กำลังทวีความสำคัญขึ้น แต่รัฐบาลไทยก็ไม่ได้มีการปรับปรุงนโยบายต่างประเทศ ยังคงใช้วิธีที่เรียกว่า Wait and see ซึ่งถูกตำหนิติเตียนอยู่เสมอ ๆ

๓. ปัญหาสังคม ซึ่งสะสมมาเป็นเวลานานและทวีความซับซ้อนยิ่งขึ้นก็ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นเท่าที่ควร มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่นปัญหาการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ แม้จะพบเหตุการณ์ยากกรเขาปราบก็ยังไม่เบาบาง ปัญหาการปรับซึ่งระบาคอย่างกว้างขวาง และเป็นข่าวใหญ่อยู่ตลอดเวลาที่พรรคสหประชาไทยครองอำนาจ ปัญหาความปลอดภัยของประชาชนซึ่งถูกคุกคามจากโจรผู้ร้ายมากอย่างที่ไม่เคยมีปรากฏมาก่อน ปัญหาความเป็นธรรมในสังคมยังไม่มีแก้ไข ปัญหาความขาดแคลนต่าง ๆ เช่น คนว่างงาน คนไร้ที่อยู่ คนไม่มีที่ศึกษา ประชากรเพิ่ม ก็ยังคงไม่ได้รับการแก้ไข

ให้ดีขึ้น

สรุปแล้ว ในช่วงเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้บริหารประเทศนั้นพรรคได้พยายามรวบรวมอำนาจการบริหารเข้าไว้ในแก้มือของคณะผู้นำซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหารและข้าราชการพลเรือน โดยมีได้ให้ความสนใจในการวางนโยบายระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ ที่ทวีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเท่าที่ควรจะเป็น

๔.๒.๒.๓ ความรับผิดชอบต่อประชาชนและต่อสมาชิกพรรค

เราจะพบว่าพรรคสหประชาไทยตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์จะให้เป็นที่พึ่งมือช่วยยี่ให้บุคคลสำคัญในพรรคได้มีอำนาจเป็นรัฐบาลปกครองประเทศต่อไป มากกว่าจะปกครองประเทศตามเจตนารมณ์ของปวงชน ดังนั้นในด้านความรับผิดชอบต่อประชาชน จึงมักพบว่าพรรคสหประชาไทยไม่สนใจที่จะเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่และความทุกข์ยากของประชาชนนัก ตัวอย่างเช่น เมื่อพระราชบัญญัติเคหะและที่ดินจะสิ้นสุดอายุลงในวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๒ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่มีหมวดหมู่ที่ไปไปในทางคุ้มครองประชาชนผู้มีรายได้น้อย จึงได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดินเข้าสู่ที่ประชุมสภาผู้แทนครั้งที่ ๑๐/๒๕๑๒ ที่ประชุมสภาผู้แทนได้ลงมติรับหลักการแปรญัตติและลงมติให้ใช้ได้ จึงส่งผ่านไปให้วุฒิสภาพิจารณา แต่เนื่องจากรัฐบาลไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ แม้จะมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้มีรายได้น้อยก็ตาม ที่ประชุมสภาครั้งที่ ๘/๒๕๑๒ จึงลงมติไม่เห็นด้วยกับสภาผู้แทนและให้ส่งคืนไปยังสภาผู้แทน เป็นอันว่าวุฒิสภายังร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้เป็นเวลา ๑ ปี^{๑๐๖} แม้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนฝ่ายค้านจะพยายามเสนอร่างพระราชบัญญัติใหม่ซึ่งมีสาระสำคัญคล้ายคลึงกันเข้าสู่สภาอีก แต่ก็ได้ถูกตีความว่าขัดกับข้อบังคับในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑

ตัวอย่างอีกอันหนึ่งคือเรื่องการช่วยเหลือชาวนา เนื่องจากประชากรร้อยละ ๔๕ ของไทยเป็นชาวนาและเป็นที่ทราบกันดีว่าชาวนาส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประสบกับปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัวจนมีแนวโน้มที่จะสูญเสียที่ทำกินไปเป็นของนายทุนเพิ่มมากขึ้นทุกที จึงมีการเรียกร้องให้ช่วยเหลือชาวนา

^{๑๐๖} "งานของรัฐสภา", รัฐสภาสาร, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (มกราคม ๒๕๑๓), หน้า ๘๑.

อย่างหนาแน่น รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อศึกษาหาทางช่วยเหลือชาวนาขึ้นหลายคณะ แต่ก็มีใครทำงานอย่างจริงจังนัก ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อลดเสียงวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและเพื่อเอาใจว่ารัฐบาลก็มีใครทำอะไรบ้างเสียมากกว่า เช่นโครงการกองทุนเพื่อจัดหาที่ดินให้แก่เกษตรกรซึ่งเป็นโครงการจัดหาและพัฒนาที่ดินแปลงใหญ่ มีโครงการจัดหาที่ดินให้แก่ชาวนาในปี ๒๕๑๓ เพียง ๒๕,๐๐๐ ไร่^{๑๐๓} ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น้อยมากจนไม่มีความหมายเมื่อเทียบกับที่นาทั้งประเทศซึ่งมีอยู่ถึง ๕๐ ล้านไร่เศษ หรือการที่รัฐมนตรีท่านหนึ่งประกาศขณะที่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการว่าจะขอเวลาปรามการเก็บเงินกินเปล่าหรือที่เรียกว่า "แป๊ะเจี๊ยะ" ในโรงเรียนราษฎร์ให้หมดไปในเวลา ๒ ปี ถ้าไม่สำเร็จจะขอลาออกจากตำแหน่ง การประกาศอย่างไม่วั้นเกรงผู้ใดในครั้งนั้นได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมาก แต่ครั้นเวลาล่วงเลยไปก็ยังไม่มีความก้าวหน้ากระทรวงศึกษาธิการจะทำตามสัญญาได้สำเร็จ รัฐมนตรีท่านนั้นกลับปฏิเสธว่าท่านมิได้ให้สัญญาว่าจะลาออกแต่อย่างใด หนังสือพิมพ์ก็ความกันไปเอง^{๑๐๔} ทั้ง ๆ ที่หนังสือพิมพ์ได้พิมพ์คำให้สัมภาษณ์แบบคำต่อคำตรงกันแทบทุกฉบับ แสดงให้เห็นว่าผู้พูดได้เคารพต่อคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับประชาชนเลย

แต่สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการไม่มีความรับผิดชอบต่อประชาชนอย่างร้ายแรงที่สุดก็คือ การสร้างภาพพจน์ผิด ๆ ให้แก่ประชาชนว่าการเป็นสมาชิกพรรครัฐบาลเท่านั้นจึงจะสามารถทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองได้คือ โดยที่รัฐบาลจะให้เงินงบประมาณพัฒนาท้องถิ่นต่าง ๆ กับสมาชิกสภาผู้แทนพรรครัฐบาลเท่านั้น ส่วนการเลือกผู้แทนสังกัดพรรคฝ่ายค้านนั้นไม่ได้ประโยชน์แต่อย่างใดเลย ไม่สามารถทำการสิ่งใดให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้ เพราะรัฐบาลจะไม่ให้ความสนใจและความช่วยเหลือใด ๆ กับจังหวัดที่นิยมเลือกพรรคฝ่ายค้านเลยเต็ม เป็นการสร้างความเข้าใจผิดที่เป็น

^{๑๐๓} "การประชุมคณะรัฐมนตรี", รัฐสภาสาร, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม ๒๕๑๓), หน้า ๓๕.

^{๑๐๔} "ร.ม.ค. สุกิจ ประกาศไม่ลาออกว่า น.ส.พ. ที่ความก้าวหน้าไปเอง", สยามรัฐรายวัน, (๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔), หน้า ๑.

อันตรายแก่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการทำลายพรรคฝ่ายค้าน และทำลายศรัทธาที่ประชาชนมีต่อสถาบันรัฐสภาอย่างย่อยยับ เป็นการบังคับให้ประชาชนจำต้องยอมรับสนับสนุนแก่พรรครัฐบาล^{๑๐๘} นอกจากนั้นการที่สมาชิกสภาผู้แทนในสังกัดพรรคสหประชาไทย พยายามก่อความวุ่นวายทางการเมืองต่าง ๆ เพราะมุ่งแทนผลประโยชน์แห่งตนโดยปราศจากความรับผิดชอบ เช่น พยายามแย่งกันขอเป็นกรรมการพิจารณางบประมาณ เพราะมีผลประโยชน์มากมาย เมื่อไม่ได้เป็นที่หาทางแก้แค้นและบีบบังคับด้วยการแถลงไม่เข้าประชุมสภา หรือเข้าประชุมแต่ไม่ยอมยกมือสนับสนุนรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลแพ้มติในสภาผู้แทน^{๑๑๐} นั้นเป็นการแสดงออกถึงความเห็นแก่ตัว และไม่มีความรับผิดชอบต่อภาระทางการเมืองของตัวแทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชน

ทางด้านความรับผิดชอบต่อกฎพรรคปรากฏว่าพรรคสหประชาไทยมิได้ให้ความสำคัญกับกฎพรรคมากนัก วัตถุประสงค์ใหญ่ในทางการเมืองการใช้กฎพรรคเป็นเครื่องมือให้พรรควัตถุประสงค์ของบุคคลที่นำในพรรคเสียมากกว่า เช่น แทนที่จะทำตามเสียงส่วนใหญ่ของกฎพรรค ผู้นำพรรคสหประชาไทยกลับมีความต้องการให้เสียงส่วนใหญ่ปฏิบัติตามความเห็นของผู้นำโดยมิคำนึงพรรคบังคับ การดำเนินงานของสมาชิกในรัฐสภาจะต้องกระทำตามมติของที่ประชุมพรรค มติของที่ประชุมพรรคจึงกลายเป็นเครื่องมือของผู้นำพรรคไปดังที่กล่าวแล้ว การดำเนินนโยบายสำคัญ ๆ ของพรรคสหประชาไทยมักจะตัดสินใจกันในระดับผู้นำพรรคโดยมิได้ปรึกษาร่วมกันในที่ประชุมพรรคเสียก่อนแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่นการขึ้นภาษีอากรครั้งใหญ่ในปี ๒๕๑๓ นั้น รัฐบาลได้ประกาศพระราชกำหนดพักค้ำอัตราศุลกากร และสินค้าเข้าอื่น ๆ ถึง ๒๐๐ กว่าประเภทอย่างกระทันหันโดยมิให้สมาชิกพรรคใดลงรู้อะไรแต่อย่างใด โดยที่รัฐบาลเห็นว่า การขึ้นภาษีดังกล่าวของทำเป็นความลับและรวดเร็วเพื่อมิให้เสียภาษีมีทางหลีกเลี่ยงได้ จึงไม่อาจจะปรึกษากันในระดับพรรคและระดับรัฐสภาได้ รัฐบาลอาจว่าจำต้องขึ้นภาษี

^{๑๐๘} กรมราช อดุลวิทย์, "ใครเป็นขาว", สยามรัฐรายวัน (๑๕ มีนาคม ๒๕๑๓), หน้า ๗.

^{๑๑๐} "ส.ป.ท. จะเฮ้โลให้ฝ่ายค้านได้เป็นกรรมาธิการ", ประชาธิปไตยรายวัน (๘ กรกฎาคม ๒๕๑๓), หน้า ๑.

เพื่อนำรายได้มาใช้จ่ายรับสถานการณความไม่สงบอันเนื่องมาจากการก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์ซึ่ง
เพิ่มขึ้น และเตรียมรับมือกับวิกฤตการณ์ในกัมพูชาซึ่งสถานการณ์เสื่อมทรามลงทุกขณะ เนื่องจากรัฐ
ธรรมนูญกำหนดให้พระราชกำหนดซึ่งกล่าวของนำมาเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐสภาโดยเร็ว รัฐ
บาลจึงต้องนำพระราชกำหนดดังกล่าวเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่งสร้างความโกรธแค้นให้
กับสมาชิกสภาผู้แทนเป็นอันมาก เพราะถือว่ารัฐบาลทำการขามหน้าขามตาและไม่ให้เกียรติกับ
คั้งที่สมาชิกสภาผู้แทนอาวุโสในสังกัดพรรคสหประชาไทยคนหนึ่งกล่าวว่า "การกระทำครั้งนี้แสดงว่ารัฐ
บาลไม่ไว้วางใจพวกเรา รัฐบาลทำราวกับว่าพวกเราเป็นฝ่ายค้าน" อันที่จริงแล้วแม้ว่ารัฐบาล
จำเป็นต้องรักษาความลับในเรื่องนี้อย่างเคร่งครัดก็ตาม แต่รัฐบาลเพียงแค่วินิจฉัยหรือหรือบอก
กล่าวกับสมาชิกสภาคนสำคัญ ๆ ในพรรคเพียง ๒ - ๓ คน เพื่อให้ดูพรรคมีโอกาสรับรูปร่าง ความ
ลับก็ยังไม่ถึงกับแพร่พรายออกไป และการถอดถอนก็จะไม่เกิดขึ้น แต่เมื่อผู้นำพรรคมีใคต้องการรับผิดชอบ
ชอบต่อผู้พรรค จึงทำให้สมาชิกสภาที่เป็นผู้พรรคพยายามซักขวางร่างพระราชบัญญัติขึ้นภายในครั้งนั้น
อย่างเต็มที่ ทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลของสันตะเสน้อย่างมาก เพราะถ้าแพ้ก็เรื่องนี้ในสภา
บาลก็จำต้องลาออกตามมรรยาท แต่การแก้ไขปัญหของผู้นำพรรคในเรื่องนี้กลับออกมาในรูปที่ผู้นำ
ฝ่ายทหารหลายคนชี้ในที่ประชุมพรรคว่าร่างพระราชบัญญัติภายในไม่ผ่านสภาที่จะใช้มาตรการ "บ
สองตัว" คือ "ยึดอำนาจ" กับ "ยุบสภา" ^{๑๑๒} จึงสามารถชื่นใจให้สมาชิกสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติ
ฉบับนี้ผ่านสภาไปอย่างหวุดหวิดด้วยคะแนน ๑๐๒ ต่อ ๑๐๑ เสียง การคุกคามว่าจะใช้กำลังบังคับ
หากสมาชิกพรรคไม่ยอมปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้นำนั้นเป็นมาตรการที่ผู้นำพรรคยอมรับนำมาใช้
เสมอ ๆ ตลอดเวลาที่ผู้นำปกครองประเทศ เช่นเมื่อมีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ
ปี ๒๕๑๕ นั้น คณะกรรมาธิการพิจารณางบประมาณของพรรคได้พิจารณาตั้งงบประมาณของส่วนราชการ
การต่าง ๆ ที่ตนเห็นว่าไม่จำเป็นออกเป็นจำนวนถึง ๓๐๐ ล้านบาท แต่รัฐบาลได้พยายามขอเพิ่มเติม
อีก ๒๐๐ ล้านบาท โดยอ้างว่าการตั้งงบประมาณดังกล่าวจะทำให้โครงการต่าง ๆ ของรัฐได้รับ

๑๑๑

David Morell, Legislative Impact on Economic Development Planning and Project Implementation, p.5.

๑๑๒

Loc.cit.

ความกระทบกระเทือน พร้อมกันนั้นก็ได้มีการปล่อยข่าวลือว่าถ้าคณะกรรมการบประมาณไม่พิจารณาให้ความต้องการก็อาจมีการปฏิวัติเกิดขึ้นได้^{๑๑๓} ซึ่งนับเป็นการเตือนคณะกรรมการบประมาณมิให้รีบบังคับรัฐบาลให้ยอมตามความต้องการของตน ซึ่งต้องการเงินไปจัดหาเสียดังนั้นผู้นำพรรคสหประชาไทยยังแสดงความไม่รับนิโครอมและไม่สนใจโดยคือสมาชิกพรรคจนทำให้เกิดความน้อยอกน้อยใจขึ้นในหมู่สมาชิก เช่น ในการประชุมสมาชิกของพรรคสหประชาไทยฝ่ายรัฐสภา เพื่อสร้างเสถียรภาพภายในพรรคเมื่อต้นเดือนมีนาคม ๒๕๑๓ ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนหลายคนเสนอข้อที่ประชุมว่าทางพรรคไม่ควรถือความสนใจต่อกฎพรรคเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ผู้ใหญ่ของพรรคส่วนใหญ่ไม่เคยคุ้นเคยสั่งสรรคกับลูกพรรคเลย ดังจะสังเกตได้ว่า บุคคลเหล่านั้นมักจะซักถามสมาชิกลูกพรรคของตนเองว่าเป็นผู้แทนจังหวัดไหน ชื่ออะไร ทั้ง ๆ ที่พรรคมีสมาชิกสภาผู้แทนอยู่เพียง ๑๐๐ กว่าคนเท่านั้น นอกจากนี้การติดต่อการงานกับเจ้าหน้าที่พรรคก็เป็นที่ไปโดยยาก เพราะมีระเบียบวิธีการปฏิบัติเข้มงวด ยิ่งเป็นลูกพรรคที่ไม่เอะอะโวยวายแล้วยิ่งขาดความสนใจจากเจ้าหน้าที่พรรคทุกระดับ^{๑๑๔}

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นเพียงตัวอย่างจำนวนน้อยที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมทางการเมืองของพรรคสหประชาไทยนั้นเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นการขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน และต่อสมาชิกพรรคอย่างชัดเจน

ความผูกพันต่อแนวนโยบายพรรค

แนวนโยบายของพรรคสหประชาไทยแม้จะได้วางไว้อย่างละเอียดและประณีต แต่ก็ปรากฏว่ามีได้รับการยึดถือและปฏิบัติอย่างจริงจังเท่าใดนัก และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกของพรรคแสดง

^{๑๑๓} เผยเบื้องหลังกรรมาธิการยอมถอนข้อต่อรัฐบาล เพราะน้องชายนายกบออกอาจปฏิวัติ", ประชาธิปไตยรายวัน (๒๖ ตุลาคม ๒๕๑๔), หน้า ๑.

^{๑๑๔} "กา" (นามแฝง), "เสถียรภาพในพรรครัฐบาล", สยามรัฐรายวัน (๑๒ มีนาคม ๒๕๑๓), หน้า ๗.

ออกมาก็จะปรากฏออกมาในรูปที่แสดงความไม่เชื่อถือและไม่เห็นด้วยกับนโยบายของพรรค เป็นที่
 ธรรมดาของพรรคนี้ได้อีกหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑
 เพราะหลักการในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกกำหนดโดยคณะปฏิวัติ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ ซึ่งพรรคสหประชาไทย
 ก่อตั้งมาจากคณะปฏิวัติ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ นั้นเอง ดังนั้นผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกพรรคสหประชาไทยจึง
 ควรเป็นผู้ที่เห็นด้วยกับหลักการต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญพรรคและรัฐธรรมนูญ ๒๕๑๑ แต่ทางปฏิบัติกลับปรากฏ
 ว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนในสังกัดพรรคสหประชาไทยนั้นเองที่เป็นฝ่ายเรียกร้องให้แก้ไขปัญญาคือหลาย
 ข้อในรัฐธรรมนูญ ๒๕๑๑ ซึ่งผมไม่พอใจ เช่น อยากให้เปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนมีโอกาสเป็น
 เลขาธิการรัฐมนตรี และเป็นรัฐมนตรีได้ และสมาชิกของพรรคนั้นเองที่เรียกร้องให้แก้ไขปัญญาคือ
 ต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญพรรค โดยอ้างว่ามีเนื้อหาสาระและใจพิสุทธิ์ล้วนเป็นแบบคอมมิวนิสต์^{๑๑๕} จึงเป็น
 ที่น่าสงสัยว่าการที่ผู้คัดค้านหลักการสำคัญต่าง ๆ นั้นเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าสมาชิกพรรคสหประชาไทย
 ส่วนใหญ่หาได้มีศรัทธาหรือนโยบายของพรรคไม่ มีนักวิชาการของพรรคสหประชาไทยฝ่ายทำเนียบ
 รัฐบาลท่านหนึ่งได้ให้ทรรศนะบรรยายเรื่องนี้อย่างน่าฟังว่า

... สาเหตุใหญ่ที่ทำให้มีความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวความคิดในพรรคสหประชาไทยบ่อย ๆ
 เป็นเพราะว่าในพรรค ส.ป.ท. มีกลุ่มผู้ทำงานอยู่ ๒ ฝ่าย ฝ่ายแรกประกอบด้วยนักวิชา
 การ และผู้เรียนรู้ในทางการเมือง กลุ่มผู้ทำงานฝ่ายนี้โคลงมือทำงานมากอนกฎหมาย
 พรรคการเมืองจะออกหลายปี ได้ศึกษาและถกเถียงการเมืองเมืองไทยแล้วเปรียบเทียบกับ
 การเมืองต่างประเทศ หลังจากนั้นก็ได้วางรากฐานของระบบพรรคโดยร่างนโยบายและ
 ขบวนการของพรรค ส.ป.ท. ขึ้นมา เพื่อเจตนาอันแน่วแน่ที่จะพัฒนาระบบพรรคการเมือง
 ของไทยให้ก้าวหน้าสู่ยุคใหม่ ทอม้าเมื่อพรรค ส.ป.ท. ได้จัดตั้งขึ้นอย่างถูกต้อง ก็ได้มี
 กลุ่มผู้ทำงานเพิ่มขึ้นอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เนื่องจากฝ่ายที่ใหม่ซึ่งก็มีเจตนาที่พอพรรค ส.ป.ท.
 เปรียบเคียงกันไม่ได้รวมศึกษาค้นคว้าและวางแนวทางของระบบพรรคกับฝ่ายแรกมาตั้งแต่ต้น
 ดังนั้นการทำงานจึงไม่ประสานและเชื่อมโยงกันเท่าที่ควรจะเป็น แนวความคิดในการ

บริหารภายในพรรคจึงไม่สูงจะลงรอยกันนัก ก็มีเรื่องขัดแย้งกันจนรั่วไหลออกไปนอก
พรรคบ่อย ๆ...^{๑๑๖}

แนวความคิดข้างต้นนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการต่างประเทศ เช่น Michael L. Mezey เขียนไว้ในวารสาร Asian Survey ฉบับมีนาคม ๑๙๗๓ ว่า

... และเมื่อฝ่ายทหารจัดตั้งพรรครัฐบาลขึ้น ก็มิได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันใน
พรรค ขอบเขตแห่งอำนาจผู้นำทางทหารกลุ่มต่าง ๆ ปรากฏให้เห็นอย่างรวดเร็วเมื่อมี
การจัดตั้งพรรครัฐบาลขึ้นเพื่อเข้าหาเสียงโดยฝ่ายพลโทแสวง เสนาณรงค์ และ
พันเอกสนอง ณังรักษ์ศักดิ์ ซึ่งอยากใหญ่สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรครัฐบาลเป็นพวก
หน้าใหม่และต้องข้อสัทธิของการนำของพรรคอยู่ฝ่ายหนึ่ง ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งได้แก่ฝ่าย
พลเอกประภาส จารุเสถียร และพลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ ซึ่งให้ความสนใจแก่
ความจงรักภักดีที่ผู้สมัครในนามของพรรครัฐบาลมีต่อตนเป็นการส่วนตัวมากกว่าความ
จงรักภักดีต่อพรรคเป็นส่วนรวม...^{๑๑๗}

ข้ออธิบายทั้ง ๒ นี้ จึงเป็นการให้ความกระจ่างว่าธรรมเนียมและนโยบายของพรรคสหประชา
ไทยนั้นได้วางขึ้นโดยผู้นำพรรคกลุ่มของพลโทแสวง เสนาณรงค์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกนักวิชาการโดย
ลำพัง โดยที่ผู้นำกลุ่มอื่น ๆ เช่นพลเอกประภาส จารุเสถียร พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ มิได้
สนใจที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องของควย ดังนั้นเมื่อร่างสำเร็จ ทั้งธรรมเนียมและอุดมการณ์ ตลอดจนนโยบาย
ของพรรคสหประชาไทยจึงมิได้รับศรัทธาและการยอมรับจากกลุ่มอื่น ๆ เมื่อมีการจัดตั้งพรรคขึ้นเพื่อ
เตรียมรับการเลือกตั้งทั่วไป ผู้นำแต่ละกลุ่มจึงดึงเอาลูกทีมของตนเข้ามาร่วมในพรรคโดยที่ลูกทีมแต่ละ
กลุ่มนั้นมีความผูกพันและความจงรักภักดีต่อหัวหน้ากลุ่มของตนเท่านั้น หากมีความผูกพันต่อบริบาย

^{๑๑๖} "เผยความขัดแย้งในพรรค ส.ป.ท.", ไทยรัฐรายวัน (๑๓ มีนาคม ๒๕๑๖), หน้า ๑.

^{๑๑๗} "อ้างอิงใน สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย", จุลสารโครงการตำรา (พระนคร :
โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, ๒๕๑๖), หน้า ๒๒.

ของพรรคไม่ และเมื่อสมาชิกของพรรคส่วนใหญ่ยังมีคตินิยมอยู่ในความคิดที่ว่าตนเป็นสมาชิกของผู้ใหญ่คนนั้นคนหนึ่งในพรรค การกระทำต่าง ๆ จึงเพ่งเล็งไปในทางเอาใจผู้ใหญ่มากในพรรค ยิ่งกว่าจะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมหรือนโยบายของพรรค^{๑๑๔} ความผูกพันต่อนโยบายของพรรคของผู้เฒ่าและสมาชิกพรรคสหประชาไทยจึงแทบไม่มีเลย ขรรชนูญพรรคจึงถูกรบเร้าให้แก้ไขโดยอ้างว่า "มีลักษณะเป็นคอมมิวนิสต์" ไม่หยุดหย่อน จนในที่สุดพรรคจำต้องยอมแก้ไขสาระสำคัญในขรรชนูญไปหลายข้อเพื่อเอาใจสมาชิกของพรรค ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดในบทต่อไป

นอกจากเขาสังกัดพรรคสหประชาไทยโดยที่มิได้มีศรัทธาต่ออุดมการณ์และแนวนโยบายพรรคแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ล้วนเขาสังกัดพรรคนี้โดยมีความมุ่งหวังผลประโยชน์บางอย่างเป็นการตอบแทน เช่นต้องการเงินงบประมาณไปพัฒนาจังหวัดของตนเป็นการหาคะแนนนิยมเพื่อจะได้มีโอกาสได้รับเลือกตั้งอีก ดังนั้นต่างก็แย่งกันเป็นกรรมการในคณะกรรมการงบประมาณกันเป็นการใหญ่ ส่วนผู้ที่มิได้เป็นก็เกิดความโกรธแค้นหาทางกลั่นแกล้งก่อความวุ่นวายเป็นการแก้แค้น เช่นรู้ว่าเมื่อมีการคัดเลือกกรรมการในสภาจะไม่ยกมือสนับสนุน ก็จะกลับไปยกมือให้กับฝ่ายค้านและจะไม่ยกมือสนับสนุนร่างพระราชกำหนดพิทักษ์อำนาจผู้ก่อความวุ่นวาย โดยให้เหตุผลว่า "เมื่อถูกเบียดเบียนก็ต้องเบียดไป"^{๑๑๕} พฤติกรรมทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วล้วนแต่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่ของพรรคสหประชาไทยนั้นหาได้มีความผูกพันต่อนโยบายของพรรคแต่อย่างใดไม่

^{๑๑๔} "ราษฎร" (นามแฝง), "บันทึกของคนเดินถนน", สยามรัฐรายวัน (๒๑ มีนาคม ๒๕๑๓), หน้า ๗.

^{๑๑๕} "ส.ป.ท. จะเอาใจให้ฝ่ายค้านได้เป็นกรรมการ", ประชาธิปไตยรายวัน (๘ กรกฎาคม ๒๕๑๓), หน้า ๑.